

Tabor

BOG

NAROD

DOMOVINA

1979

EL FORTIN

4-5

TABOR je glasilo Združenih slovenskih protikomunistov ● TABOR je last in vestnik Tabora SPB ● Mnenje Tabora SPB predstavljajo članki, ki so podpisani od glavnega odbora ● Izdaja ga konzorcij. Predsednik inž. Anton Matičič ● Urejuje in odgovarja uredniški odbor glasila: za lastništvo Ivan Korošec, upravnik Božo Šušteršič.

TABOR is the voice of the Confederation of the United Slovene Anticommunists.

TABOR es el órgano de la Confederación de los Anticomunistas Eslovenos Unidos ● Director: Ing. Antonio Matičič, Ramón L. Falcón 4158, Bs. Aires, Argentina.

Imprenta: Talleres Gráficos Vilko S.R.L., Estados Unidos 425, Buenos Aires, Argentina, T. E. 33-7213.

Registro Nacional de la Propiedad Intelectual No. 1.448.991

Naročnina: Argentina 5.000 pesov; Južna Amerika 5 dolarjev; Evropa-Avstralija 7 dolarjev; ZDA in Kanada 8 dolarjev (zračno paketi). Letalska naročnina za vse države: 12 dolarjev.

Naročila, reklamacije, nakazila, dopise in ostalo pošto pošiljajte na naslov: inž. Anton Matičič, Igualdad 1110, 1655, J. L. Suárez — Bs. As., Argentina, Telefon: 766-7513.

NASA NASLOVNA SLIKA:

Naša borba proti rdečemu zlu ni bila nikdar prekinjena. Vedno in povsod so slovenski domobranci pregnjali komunistične zločince. Ob spominu na svetel zgleđ naših junakov gre naš boj pod drugačnimi okolnostmi z enakim navdušenjem naprej — do iztrebljenja krvavih komunističnih nasilnikov s svetih tal naše nepozabne domovine!

PORAVNAJTE NAROČNINO!

Svobodni sveta,
združite se!
Za Boga,
Narod, Domovino!

Abril-Mayo 1979

BUENOS AIRES

April-Maj 1979

Un pedido ardiente del Santo Padre

Ciertamente, la limitación de la libertad religiosa de las personas o de las comunidades no es sólo una experiencia dolorosa, sino que ofende sobre todo a la dignidad misma del hombre, independientemente de la religión profesada o de concepción que ellas tengan del mundo. La limitación de la libertad religiosa y su violación contrastan con la dignidad del hombre y sus derechos objetivos. El mencionado documento conciliar (*Dignitatis humanae*) dice bastante claramente lo que es tal limitación y violación de la libertad religiosa. Indudablemente, nos encontramos en este caso frente a una injusticia radical respecto a lo que es particularmente profundo en el hombre, respecto a lo que es auténticamente humano. De hecho, hasta el mismo fenómeno de la incredulidad, irreligiosidad y ateísmo, como fenómeno humano, se comprende solamente en relación con el fenómeno de la religión y de la fe. Es por tanto difícil, incluso desde el punto de vista "puramente humano", aceptar una postura según la cual sólo el ateísmo tiene carta de ciudadanía en la vida pública y social, mientras que los hombres creyentes, casi por principio, son apenas tolerados o bien tratados como ciudadanos de "categoría inferior", e incluso —cosa que ya ha ocurrido— son privados totalmente de los derechos de ciudadanía.

Hay que tratar también, aunque sea brevemente, este tema porque entra dentro del complejo de situaciones del hombre en el mundo actual, porque da testimonio de cuánto se ha agravado esta situación, debido a prejuicios e injusticias de distinto orden. Prescindiendo de entrar en detalles justamente en este campo, en el que tendríamos un especial derecho y deber de hacerlo, es sobre todo porque juntamente con todos los que sufren los tormentos de la discriminación y de la persecución en nombre de Dios, estamos guiados por la fe en la fuerza redentora de la cruz de Cristo. Sin embargo, en el ejercicio de mi ministerio específico deseo, en nombre de todos los hombres creyentes del mundo entero, dirigirme a aquellos

de quienes, de algún modo, depende la organización de la vida social y pública, pidiéndoles ardientemente que respeten los derechos de la religión y de la actividad de la Iglesia. No se trata de pedir ningún privilegio, sino el respeto de un derecho fundamental. La actuación de este derecho es una de las verificaciones fundamentales del auténtico progreso del hombre en todo régimen, en toda sociedad, sistema o ambiente.

Encíclica I („Redemptor Hominis“) Juan Pablo II

IZPOLNIMO SVOJO DOLŽNOST!

Stara hasidska legenda o Sodomi govori o pravičniku, ki je prišel v mesto odločen, da ga reši greha in kazni. Noč in dan je hodil po ulicah in tržnicah in govoril proti pohlepu in tatvini, hinavstvu in brezbrzičnosti. Ljudje so ga sprva poslušali in se mu ironično posmihali. Nato so ga nehali poslušati: niti smešen jim ni bil več. Morilci so še naprej morili in modri so molčali, kot da bi ne bilo nobenega pravičnika v njihovi sredi.

Nekega dne pa se je nesrečnemu pridigarju približal otrok in ga nagoovoril: „Ubog! tujec, z dušo in telesom vpiješ, toda, ali ne vidiš, da je brezupno?“

„Vidim“, je odgovoril pravičnik.

„Zakaj pa potem še vpiješ?“

„Zakaj? Sprva sem mislil, da bom lahko spremenil ljudi. Danes vem, da jih ne bom. Zato vpijem in kričim, da ne bi oni spremenili mene.“

Ne domišljamo si, da smo „modri“ ali „pravični“; res pa je, da še vedno kričimo in vpijemo o zločinstvu, ki se je zgodilo v naši generaciji, pa je do danes ostalo nekaznovano in celo nepriznано.

In tudi mi bi se morali vprašati: ali nas ni svet okrog nas morda že spremenil. Vsaj nekatere izmed nas. Ko smo šli čez Karavanke, smo se, ali bi se morali, zavestno vključiti v eno samo družino, ki jo je nekaj tednov kasneje za vedno blagoslovila in povezala v Kočevskem Rogu in drugod prelita kri naših bratov. In tako smo začeli vpiti in kričati, dopovedovati in dokazovati. Nekateri, morda premnogi, so omagali. Svet jih je spremenil, pa so obmolknili. Toda zločin ni s tem nič manjši, krivica, ki je bila storjena našim bratom, s tem ni popravljena! Oglejmo si dejstva:

Po prvih, negotovih mesecih sovražne okupacije, ki je sledila propadu stare jugoslovanske vojske, je Komunistična partija s svojim preizkušnim podtalnim aparatom po vsem ozemlju Jugoslavije, torej tudi v Sloveniji, sprožila socialno, družbeno revolucijo, ki pa jo je skrila pod geslom „osvobodilnega boja“, da bi tako zaslepila narode Jugoslavije, ki do tistega časa niso kazali nobenega navdušenja za komunizem ali marksizem. Med samo vojno so komunisti govorili, da mora to „osvobodilno gibanje“ počasi „prerasti“ v ljudsko, socialistično revolucijo, danes, ko naj bi bila vsa

resnica prepuščena zaprašenim arhivom, pa odkrito priznavajo, da je šlo za revolucijo in oblast in ne za osvoboditev izpod okupatorjevega jarma.

„Preraščanje“ tega „osvobodilnega boja“ v socialno revolucijo je najbolj občutil na svoji koži — ne ljubljanski meščan, ki je vojno (po zaslugi raznih „kolaboraterjev“) preživel v relativnem miru —, temveč slovenski kmet, ki mu je ta „osvobodilni boj“ trgal iz rok s trdim delom pridelani živež in mu zažigal streho nad glavo, če se je obotavljal ali branil „prispevati“. Ko pa mu je bilo tega „prispevanja“ za neko tujo ideologijo dovolj in ko je zazijalo dovolj grobov žrtev, ki so se temu „prispevanju“ uprle, se je postavil tem „osvoboditeljem“ po robu na edini način, ki mu je preostal — s tradicionalno, resnično ljudsko samoobrambo. Kot nekdanj pred Turki, se je slovenski kmet takorekoč z golimi rokami uprl nadaljnemu ropanju svojega premoženja; in ko mu gole roke niso zadostovale, je vzel orožje tam, kjer ga je bilo dovolj. Samoobramba pa je naravna — in božja! — zapoved!

Toda svet se že takrat ni oziral na opozorila in rotnje pravičnikov. Kar si je lahko privoščil „veliki“ Churchill, je bilo prepovedano slovenskemu kmetu. Braniti britanski imperij s tujo krvjo je bilo dovoljeno, braniti slovensko zemljo s tujim orožjem je bila — izdaja.

Tako so bili naši možje in fantje razoroženi, pa vendar nikdar premagani, s prevaro izročeni krvnikom in pokončani kot največji zločinci.

Toda — če je bil njihov zločin res tako vnebovpijoč, da je zahteval tako drastično kazen, da so njihovi grobovi še danes nezane kraške jame, čemu se oblast, ki je to kazen izrekla in izvršila, še danes boji „urbi et orbi“ izpovedati, kaj se je zgodilo na slovenskih tleh v tistih poletnih tednih leta 1945?

V Nürnbergu so pred vsem svetom sodili nacističnim veljakom. Iz Zahodne Nemčije še danes prihajajo poročila o javnih procesih proti nekdanjim nacistom. V Sovjetski zvezi od časa do časa odkrijejo ljudi, ki naj bi zagrešili razne zločine v času nemške zasedbe, in jih sodijo in obsojajo ter o tem objavljajo vsaj cenzurirana poročila. Izrael je sodil Eichmana pred vsem svetom! Samo „pravična“, ljudska oblast Slovenije in Jugoslavije si ne upa na dan z resnico o Kočevskem Rogu in dovoljuje le zmedeno blebetanje svojih propagandističnih pisunov ali zamegljeno literarno obravnavanje tega zločina.

Zakaj?

Odgovor je jasen in en sam: sram jih je tega zločina in bojijo se posledic, če bi ga javno in uradno priznali.

Dejstvo pa je, in zdaj je neizpodbitno dokazano tudi z objavljenimi arhivskimi dokumenti, da je bilo iz Avstrije vrnjenih v Jugoslavijo vsaj 11 tisoč razoroženih domobrancev, in da je bilo v Sloveniji sami zajetih še okrog en tisoč po večini iz takoimenovane novomeške skupine in — da so bili z zelo, zelo redkimi izjemami vsi ti brez usmiljenja in brez VSAKE-

GA sodnega postopka — pomorjeni in zmetani v kraške jame.

Dejstvo pa je tudi, da bi si NOBENA resnično pravična, demokratska, svobodna, ali če hočete resnično LJUDSKA oblast, ne drznila v nekaj tednih pomoriti 11 tisoč ljudi, ne da bi jim dala možnost zagovora in ne da bi njihovo obsodbo razglasila in utemeljila!

Zato ne moremo in ne smemo molčati! Iz domovine prihajajo glasovi, da je treba te stvari pozabiti, da gre življenje naprej, da čas zaceli vse rane itd. itd. Toda, če imajo doma pravico, da svojim „junakom“ postavljajo spomenike na vsakem možnem vogalu, če jih smejo postavljati v knjigah in slikah, filmih in na televiziji, čemu bi se tej pravici odrekli mi? Naša sredstva so skromna, nimamo ne oblasti, ne moči. Vse, kar nam je ostalo, sta ponos in vera v končno zmago resnice.

Zato moramo poskrbeti, da bo za resnico o naših bratih ostalo dovolj sledov, dokazov in pričevanj, da bo nekoč izpričana in potrjena tudi v domovini. Mi, ki smo bili žive priče tega dogajanja, morda tega dne ne bomo dočakali. Ramena se šibijo in glave sivijo. Svojo nalogo, svoja prizadevanja moramo zato podvojiti v preostalih dneh ter s tem omogočiti nekemu, ki bo nekoč gotovo prišel, da bo iz našega pričevanja izluščil tisto resnico, za katero nam gre.

Zato ne smemo dopustiti, da bi nas svet okrog nas spremenil. Naš glas, naša beseda, naše vpitje ne sme prenehati! Res je težko iz leta v leto obnavljati spomine, naštevati že tolikokrat ponovljene argumente, res obstaja nevarnost, da bo to naše govorjenje postalo nekak šum iz ozadja, ob katerem bo navaden, nepoučen človek zadremal v brezbržno ravnodušnost. Naš glas tudi ne sme biti glas obupancev: najti moramo možnosti, pota in načine, da bo odmeval tam, kjer svet danes razpravlja in odloča. Če govori o pravicah živih, ne sme mimo pravice mrtvih! Če si prizadeva za boljšo, lepšo bodočnost, mora biti opozorjen, da je za to potrebno najprej popraviti krivice preteklosti!

Govoriti in pisati pa moramo pozitivno. Če bomo svoje spise, argumente, vloge in prošnje na ostali svet začenjali z ugotovitvijo, da naše tragedije ne more razumeti nihče, ki je ni doživel na lastni koži, potem se bo ta „svet“, ki naj bi nas poslušal, slej ko prej vprašal: čemu bi se ukvarjal s tem, saj itak ne morem razumeti. Govoriti moramo z jezikom in v jeziku, ki ga svet BO razumel. Merila, ki jih bomo pri tem uporabljali, morajo biti merila sveta, ki naj bi nas razumel in ne taka merila, da se bo pri „preračunavanju“ izgubil — in s tem njegovo zanimanje.

Mnogo SMO že dosegli. Naša „Bela knjiga“ je neizpodbiten dokaz zločina, ki je bil izvršen leta 1945. Toda tudi ta dokaz še ni popoln. Niso še v njej zapisani vsi, ki so takrat padli pod partizanskimi brzostrelkami. Poiskati moramo njihova imena iz spominov, zapiskov in dokumentov in jih vključiti v to strahotno matico mrtvih! Šele potem bomo do kraja izpolnili svojo dolžnost!

Zgodovinski referat TABOR-a

USODNI DNEVI – USODNI KORAKI

(Nekaj gradiva iz arhiva izvirnih dokumentov.)

Dnevnik dr. Stanka Kocipra, adjutanta in osebnega tajnika
prezidenta generala Leona Rupnika

(Nadaljevanje)

Imel sem sestanek z Izidorjem Cergolom, Karlom Bratušo in Mirkom Javornikom, ki pa sta se ga udeležila tudi Slavko Skoberne in Niko Jeločnik.

Pogovarjali smo se o razširitvi Narodnega odbora, ker dosedanji predstavlja izključno opozicijo proti Rupniku in ni pravi zastopnik vsega naroda. Po zamisli generala Rupnika bo narod resnično zastopal samo oni Narodni odbor, ki bo horizontalno obsegal vse politične skupine, vertikalno pa vse stanovne. Če bo ta Narodni odbor poslušal Rupnikove nasvete, ki pozna vsak Rösenerjev živec — in z njim zaradi težkega položaja spričo komunističnega pritiska moramo računati — in bo znal bolj diplomatsko postopati, mu bo Rupnik zasigural vsaj tiho toleranco Nemcev in tako možnost delovanja za stike z Angleži in pri prevzemu politične oblasti. Stari Narodni odbor, ki bi ob svoji oživotvortitvi, kakor stvari stoje sedaj, bil prav tako kolaboracionističen kot Rupnik sam, je poleg tega že s prvim nastopom pred Rösenerjem očitno zaigral mnogo šans za koristno toleranco s strani Nemcev. Za Angleže sprejemljivo tudi stari odbor ne more zastopati Slovencev, ker hoče izvesti „legalni puč“, torej je kolaboracionističen. Če pa gre za povezavo vseh narodnih sil, pa zopet ni stari odbor edini legitimiran, ker ne zastopa vseh skupin — in ne predvsem stanov — ter je v bistvu samo „advokatski puč“ proti Rupniku in nič drugega.

Zato smo se domenili, da bomo k Rupniku povabili še sledeče ljudi, s katerimi bi bil pomnožen že obstoječi Narodni odbor.

Univ. prof. Dr. Leonid Pitamic — diplomat-strokovnjak. V razširjenem odboru bi bil predsednik provizorične vlade. (Prvi podpredsednik naj bi bil gen. Rupnik kot vrhovni poveljnik vojske. Drugi podpredsednik bi bil predsednik dosedanjega starega odbora in bi obenem vodil še kak resor v vladi.)

Senator Alojzij Mihelčič (SLS), senator Brodar (SLS, Gorenjska, kmet), dr. Branko Alujevič (Lib., strok. zveza delavcev), dr. Vrčon (Lib.), poslanec Vekoslav Špindler (SLS), dr. Kalan (Lib.), Karel Bratuša (neodvisen), duh. svet. Karel Škulj (SLS, kmetje), France Žužek (SLS, delavstvo), Ignacij Pevec (predsednik pokrajinskega kmečkega poverjenišтва),

prof. Pavle Verbič (Straža), Mirko Javornik (neodvisni katoličan), Izidor Cergol (Zbor).

S tem smo hoteli v mejah danih možnosti ustvariti v resnici vsenardno protikomunistično fronto, ki si postavi za cilj oklic svobodne Slovenije, stik z zahodnimi zavezniki, da nas priznajo, čeprav ne pridejo v Jugoslavijo, ker smo upali z materialno podporo Nemcev, četudi bi kapitulirali, z ruskimi polki in s srbskimi četniškimi in dobrovoljskimi odredi držati vsaj tako dolgo pritisk komunistov, da rešimo antikomunistično prebivalstvo brez izgub na Koroško — in v slučaju potrebe za njim po isti poti gros vojske.

Gospodje, ki so bili na sestanku, so imeli nalogo, konferirati v tem smislu s predlaganimi člani razširjenega Nar. odbora. Ko bi imeli njihov pristanek, bi poklicali tudi poznane člane starega odbora in ga s temi člani pomnožili.

Po konferenci sem naročil uredniku „Slovenskega Domobranstva“ Slavku Skobernetu, da čez noč pripravi posebno izdajo revije, načelniku propagandnega oddelka Izidorju Cergolu pa, da pripravi za zvečer ob 9. uri radijski prenos govora generala Rupnika kot poveljnika vsega slovenskega domobranstva ter kratek in jedrnat govor tudi sestavi.

Ob pol 12 pa so dobesedno vdrli v prezidentov kabinet msgr. Matija Škerbec, dr. Joža Basaj in dr. Marijan Zajec.

Zahtevali so od mene, da nemudoma pokličem prezidenta. Pojasnil sem jim, da je to nemogoče, ker je na vojnem posvetu z vodilnimi slovenskimi častniki pri generalu Rösenerju, ki pa se mora itak vsak trenutek končati.

Med tem časom se je med nami razvila huda debata, katero so zapisovali med dvojnimi vrati vrsteči se Slavko Skoberne, Niko Jeločnik in Izidor Cergol, ker sem notranja vrata iz moje pisarne v prezidentov kabinet pustil samo priprta.

Skušal sem jim dopovedati:

„Gospodje, vaša, tudi vaša edina naloga je, na kakršenkoli način jačati Rupnikovo domobranstvo, da nas bo lahko čim več in s čim manjšimi žrtvami šlo k Angležem iz komunističnega pekla, opozarjat jih, kakšen je njihov zaveznik Tito, ker Angležev k nam ne bo! To govorim s takšno kategorično sigurnostjo, s kakršno vi trdite, da nas bodo prišli na vaš poziv odrešit komunizma...“

Debata je trajala vse dokler ni prišel gen. Rupnik, ki ga je trojica „sprejela“ v njegovem kabinetu...

General jim je še enkrat razložil, kako nediplomatsko in kako nesramno — kar se njega tiče — so nastopili proti Rösenerju in si izpodžigali mnogo dragocenih adutov. Takoj je izkoristil priliko in jim svetoval, naj razširijo Narodni odbor po njegovem vertikalnem in horizontalnem receptu, naj prepustijo „diplomatsko“ zastopstvo pri Rösenerju njemu, ki do podrobnosti pozna vse njegove lastnosti, ker se pečata kola-

boracionizma na način, kakor postopajo, itak ne morejo rešiti. Le ta razlika je med njihovim in njegovim kolaboracionizmom, da njihov lahko ogromno škodi, njegov pa koristi do konca, ko bodo lahko — „čistih rok“ poželi sadove njegovega „kolaboracionizma“...

Dr. Marijan Zajec: „Za nastop pri Rösenerju nam morate, gospod general, odpustiti. — Bilo je samo bleknjeno...“

Gen. Rupnik: „Vi ste politiki, jaz pa nisem! Vendar se mi zdi, da se v politiki ne sme nič — blekniti... Toda, kar se tiče mene, je že pozabljeno; le z onim drugim, z resolucijo ste Rösenerja precej odbili, če že hočete z njim sodelovati pri prevzemu oblasti...“

Dr. Joža Basaj: „Gospod general, mi nismo diplomatje... (!) Ne poznamo tako dobro fraz in z nemščino imamo težave...“

Msgr. Matija Škerbec: „Sedaj moramo sestaviti prošnjo... vlogo na Rösenerja, da nam omogoči izvedbo naših načrtov...“

Potem so sestavljali pismo in se tričetrt ure lovili za „diplomatski-mi izrazi“ Prosili so generala, da ga je prestavil v nemščino, nakar sem ga jaz pretipkal, dr. Basaj podpisal kot predsednik, dr. Zajec pa kot tajnik — in prepustili generalu, da ga odnese Rösenerju.¹⁾

Takoj po obedu, okrog 2. ure popoldne je general odnesel pismo Rösenerju, ki pa je rekel, da je to premalo in da naj NO napiše zahteve, ki jih bo poslal na nadrejeno mesto.

Takoj po vrnitvi od Rösenerja je prezident poslal svojega osebnega detektiva Štrausa, da bi v ta namen poiskal dr. Marijana Zajca. Nikjer ga ni mogel dobiti.

Proti večeru sem šel tudi jaz na pot... Ker nisem vedel, kje drugje koga iskati, sem šel na stanovanje **ravn. Bogumila Remca**. V njegovi hiši, kjer je živel tudi moj literarni mentor in prijatelj **dr. Tine Debeljak**, sem namreč bil že večkrat gost. Povrhu je ravn. Remec na sestanku pri škofu nastopal kot govornik vseh zbranih politikov. Toda tudi jaz nisem imel sreče... Z dr. Debeljakom sva ga iskala tudi v „Unionski“ kleti in drugod... Zaman...

Gen. Rupnik je telefonično poizvedoval tudi pri škofu. Zaman! Nikogar ni bilo mogoče dobiti. Kot da so se v zemljo pogreznili...

Še zvečer ob 10 je gen. Rösener sam telefoniral gen. Rupniku, kje je Zajec, da še ni prinesel bolj podrobnega seznama predlogov NO, kar bi on poslal Gauleiterju. Ni ga bilo mogoče izslediti kljub temu, da je Štraus domačim pri dr. Zajcu naročil, naj se nujno javi pri gen. Rösenerju ali pa gen. Rupniku.

Med tem sem sestavil za generala **povelje kot vrhovnega poveljnika vsega slovenskega domobranstva** in ga poslal na domobranski štab.²⁾

¹⁾ Besedilo glej Tabor št. 3-4/1964, str. 56-57.

²⁾ Štab ga je zadržal — ali pa mogoče tudi uničil —, ker domobranci nikdar niso zvedeli zanj.

Popoldne se je po mestu razneslo, da NO mora odstraniti Rupnika — na lep ali grd način...

Telefonski sem sklical za zvečer ob 8. uri sestanek gen. Rupnika z ljudmi razširjenega Narodnega odbora.

Ob 5 popoldne je vdrl v moj kabinet zopet **major inž. Rudolf Škof**: „Spet smo tlela...“

„Kdo?“

„Oficirji. — Imamo pametno resolucijo, ki smo jo vsi podpisali...“
Javil sem generalu.

Takoj jih je sprejel.

V razsežno prezidentovo delovno sobo se je zopet navalila truma oficirjev, kot včeraj. Brez reda, brez vojaških časti, ki so po vseh vojaških predpisih vseh civiliziranih vojsk pripadale vsaj generalu, ki je stal pred njimi, če že vrhovnega poveljnika niso priznavali v njem... Krener ni prišel...

Major Vekoslav Bajec je brez besede pomolil gen. Rupniku mapo, v kateri je bila resolucija.

Gen. Rupnik jo je vzel in molče, zase bral.

V veliki delovni sobi je ždela mrtva tišina...

(Po pripovedovanju gen. Rupnika takoj nato je resolucija zahtevala takojšnjo predajo vse oblasti Narodnemu odboru in ni priznavala njegovega vrhovnega poveljstva.)

Gen. Rupnik je spomenico mirno položil na mizo, snel očala in z globokim glasom spregovoril:

„Gospoda! — Kaj prav za prav hočete? — Jaz vsaj ne razumem ničesar več! — Pred nekaj urami sem oddal gen. Rösenerju prošnjo Narodnega odbora in sedaj moji ljudje iščejo politike, da Nemcem predložijo konkretne zahteve... Kaj več naj bi še storil?! — Čeprav vidim, da me v resoluciji nikjer ne priznavate kot svojega vrhovnega poveljnika, dasi je med tem časom štab že dobil dostavljeno moje povelje, sem trenutno vendarle vaš edini vrhovni poveljnik in odgovoren za slovensko domobranstvo! S tem pa tudi za usodo slovenskega naroda! — Toda, če že hočete, bom nemško okupacijsko oblast obvestil o vaši zahtevi... Kakšne bodo posledice, ne morem predvidevati, ker to pomeni upor, revolto v vojski, ki se je pravkar osamosvojila...“

Maj. Vekoslav Bajec ga je prekinil: „Gospod general! — Spomenica je podpisana v imenu vsega domobranstva...“

Gen. Rupnik: „Prvič težko verjamem..., drugič bi pa to bilo še bolj usodno, ker so Nemci še tu in dovolj močni, da vsaj nas, ki nas itak že obkolujejo komunisti, uženejo...“

Nenadoma vpade v besedo poveljnik voda za zvezo, nadporočnik **Pavlič**: „Gospod general! — V mojem imenu spomenica ni napisana!“

Štabni uradnik **Czerny**: „Zakaj pa si jo podpisal?“

Nadpor. Pavlič: „Ker mi je bilo predočeno, da je vse v sporazumu

z oblastmi... da je vse samo 'finta' ...in mi je bilo ukazano podpisati... —“

Nastal je vrvež, iz katerega so padali vzkliki:
„Da! — Tako je! — Prosim, da se moj podpis črta! — Moj tuđi! —“
V prezidentovem kabinetu vzburkne dramatično vrenje.

Adjutant štaba stot. Ladislav Lah, uradnik Czerny, šef sodnega odseka stot. dr. Alfonz Cepuder, šef zdravstvenega odseka stot. dr. Stanko Grapar, major Vekoslav Bajec, nadporočnik Gašperin idr., ki jih trenutno nisem mogel ujeti z očmi, pordečujejo, sikajo z očmi, godrnjajo... „Slišijo se pritajene kletve. Major Rudolf Skof nemirna teka med skupino...“

Nadpor. Pavlič se izvije iz gručee okoli njega in izvleče nalivno pero. Zagrabi spomenico, ki je ležala na mizi, jo obrne k sebi in s silovitim pritiskom prečrta svoj podpis...

Za njim se spuščajo drugi proti prezidentovi pisalni mizi. Trgajo Pavliču nalivno pero iz roke. Drugi iščejo svoja peresa. Prečrtujejo svoje podpise...

Gen. Rupnik — vrhovni poveljnik te zbegane črede — stoji miren, negiben, kot skala sredi razdivjanih valov...

Potlej maj. Vekoslav Bajec naglo seže preko mize. Iztrga spomenico izpod peresa oficirja, ki prečrtuje svoj podpis, in jo potisne nazaj v aktovko...

Valovito kipenje se naglo prevrže v mučno tišino. —

General Rupnik zbrane samo mirno pozove, naj ob 9 zvečer poslušajo prenos njegovega govora preko radija in natančno izvršujejo povelja, ki bodo sledila, ker je vsaka sekunda dragocena za rešitev naroda, ko smo že tako ali tako izgubili nekaj predragocenih dni z nekoristnimi akcijami... **komunisti pa med tem napredujejo...**

V tem prejemem poročilo, ki ga predam generalu:

Postojanki Vrhnika in Dobrova sta dobili od šolske skupine domobranstva povelje, da bi danes ob 12 opoldne morali biti zbrani pri radijskih aparatih, ker naj bi bila razglašena **proklamacija svobodne Slovenije**. To povelje so gotovo dobili tudi drugi odredi, ker je Niko Jeločnik telefoniral samo Vrhniki in Dobrovi, naj ob 9 zvečer poslušajo prezidentov govor, pa so mu odgovorili, naj jih ne vlačí za nos, ker je šolska skupina telefonirala povelje, naj opoldne poslušajo nek važen proglas, pa ni bilo nič... — Istočasno poroča vodja propagande za Gorenjsko Perne, da mu je neki član NO (najbrž dr. Šmajd) ukazal, da je pod smrtno kaznijo zabranjeno poslušati Rupnika, ampak samo povelja Narodnega odbora.

Oficirji so bili zaprepaščeni, ker so tako videli, da je prišla na dan organizirana zarota...

Adjutant šolske skupine por. Mršol prebledi in izjeclja, da to ni res...

Gen. Rupnik: „Vidite, gospodje? — Vse to je neumnost! — Pamet v roke, ker časi niso za igranje! — “

S tem je končal zmedeno razpoloženje, ki ga je povzročilo prečrtavanje podpisov, in oficirji so se prerivali skozi vrata iz prezidentove delovne sobe...

Ostal je samo maj. inž. Rudolf Škof, ki se je vsilil za mano v mojo pisarno. Nisem mogel razumeti, zakaj mi je skušal natveziti neko zmedo besedi, ko mu je vendar že moralo biti jasno, da v vladni palači o njegovi vlogi nismo gojili nobenega dvoma več...

Ko mi je namreč prišel javit prihod oficirjev, je trdil, da so imeli — pametno resolucijo, ki so jo vsi podpisali, sedaj pa mi je nenadoma in kar v isti sapi hotel dopovedati, da on „za celo stvar sploh vedel ni“, da ga je le polk. Krener poklical, naj pride podpisat itd. itd.

Kakšno uro pozneje je polk. Krener z vso odločnostjo samemu prezidentu zatrjeval, da on sploh nima nikakšne zveze z NO. Na trditev maj. Rud. Škofa pa je odgovoril:

„Tega prekletega Škofa bom pa skloftal kot smrkavca... — “³⁾

Okrog 8. ure zvečer so se zbrali pri prezidentu nekateri gospodje, s katerimi je hotel govoriti v smislu razširitve Narodnega odbora.

Univ. prof. dr. Leonid Pitamic ni prišel; Mirko Javornik je sporočil, da ga ni bilo mogoče nikjer izslediti. Prav tako ni bilo mogoče priti v stik z biv. senatorjem Janezom Brodarjem. Obvestiti tudi ni bilo mogoče biv. senatorja Alojzja Mihelčiča in kmetskega poverjenika Ignacija Pevca.

Prezident je zbrane pozdravil, se jim zahvalil za udeležbo in jim podal svojo iskreno sodbo o položaju. Prosil jih je, naj njegove besede dobro premislijo in pravilno vrednotijo in potem kot ljudje, ki predstavljajo važne plasti naroda, temu odgovarjajoče vplivajo na ljudi, ki so zbrani v obstoječem Narodnem odboru. Obljubil je, da bo Narodnemu odboru, ki ne bo demoralizirajoče posegal v slovensko domobranstvo samo zaradi tega, ker gleda na položaj drugače kot on, ki je prevzel vrhovno poveljstvo in s tem odgovornost za vojsko, stal z vso svojo iskreno pripravljenostjo ob strani!

Potem ko je pojasnil, da je zbrane dal povabiti na razgovor zato, ker so mu deloma ves čas težke službe na najbolj nevhvaležnem mestu, ki ga je kdaj kakšen Slovenec v službi svojega naroda zasedal, stali ali neposredno ob strani, ali pa jih je poznal, da so njegovo delo pravilno vrednotili, jih je prosil, da mu stoje ob strani tudi v najbolj odločilnih urah — ne zaradi njega, ampak zaradi tega, ker je bil prepričan, da mora

³⁾ Če ga je, ali ne, ne vem... Najbrž ne, ker ga je „slovenski parlament“ dne 5. maja 1945 na Taboru v Ljubljani postavil za poveljnika slovenske narodne vojske — namesto Prezlja „Andreja“, ki ga že ni bilo več pri roki, ker je že odšel kar sam — brez vojske — proti Italiji...

takšno delovanje, kot ga je brez potrebne samokontrole razvil dosedanji Narodni odbor, voditi samo še v večjo nesrečo...

Prezidentove iskrene besede so na navzoče na vid naredile globok vtis.

Predsednik Delavske zveze France Žužek je z ginljivimi besedami povzdigoval vzgled generalove zvestobe do konca, čemur sta se pridružila tudi dr. Branko Alujevič in duh. svet. Karel Škulj.

Nato je spregovoril dr. Vrčon, ki je ostro obsodil delovanje „nekega imaginarnega Narodnega odbora, o katerem sploh ne vemo, kdo je in koga pravzaprav predstavlja“, toda takoj je pristavil, da „hvaležno odklanja prezidentovo povabilo, ker bi vsako vmešavanje v trenutnem položaju povzročilo samo še več nepotrebne razburjanja, ker...

...smo končno vendarle vezani po strankarski disciplini...“

Tako je — „strankarska disciplina“ obrezuspešila tudi ta zadnji Rupnikov poizkus, da preko vplivnih mož vpliva na očitno prenagljene, enostranske in nekontrolirane odločitve Narodnega odbora, katerega je skušal razširiti s pomočjo zbranih, da bi tako poleg potrebne širše kontrole prešla tudi odgovornost za bodoče dogodke na širši krog.

Vsi zbrani so se namreč več ali manj strinjali z izjavo dr. Vrčona...

S tega sestanka se je general Rupnik odpeljal naravnost v radijski studio, kjer je ob 9 zvečer v svojstvu vrhovnega poveljnika spregovoril narodu v usodni uri...

Sledil mu je govor Mirka Javornika, ki se je za ta govor sam ponudil.⁴⁾

Ko sva se vrnila iz radijskega studia in smo vrednotili razmere, mi je bilo povsem jasno, da je vsa Rupnikova občudovanja vredna vztrajnost, ki jo je rodila naravnost boleča zaskrbljenost za domobrance, zastonj, in sem mu to tudi brez ovinkov povedal. Razdraženo kot zver, ki zaman skuša braniti mladiče, pa vendarle vztraja, me je oplazil s pogledom in siknil:

„Najlažje je vreči puško v koruzo in prepustiti usodo fantov političnim hazarderjem... —“

Zaloputnil je vrata v spalnico. To noč ga nisem več videl...

Ne da bi se pri tem manj zavedal vse tragičnosti položaja, ki jo je general zajel v svoje besede, sem vendarle bil trdno prepričan o vsej brezupnosti njegove zaskrbljene vztrajnosti — — kljub temu, da me je ob 2 zjutraj kurat Jaka Mavec telefonično poklical iz št. Vida pri Stični in mi poročal, da so slišali Rupnikov govor, ki je med domobranci dvignil

⁴⁾ S tem govorom si je Mirko Javornik nakopal še zadnje mero sovraštva tistih, ki so ga obsojali že zaradi premočrtnega zadržanja ves čas revolucije... Oba govora so tehniko posneli na magnetofonski trak in ju še pozneje v presledkih ponavljali.

val navdušenja in moralo..., pa kljub temu, da je kurat Jaka Mavec svoje poročilo zaključil z besedami:

„Recite, prosimo, gospodu vrhovnemu poveljniku, da smo z njim in ga navdušeno pozdravljamo! — —“

(Sledi.)

eg

Smeri in skupine v sodobni slovenski Cerkvi

Kadar govorimo o slovenski Cerkvi na splošno imamo nehote pred seboj podobo naše Cerkve v domovini, kakor je bila pred zadnjo vojno in revolucijo. Pred našimi očmi stoji še vedno tedanja Cerkev, z enotnim nastopom, cerkveno disciplino, brez razpok v svoji zgradbi in z enotnim gledanjem na osnovne probleme in dogajanje. Beseda cerkev je bila tedaj svobodna in jasna. Cerkev sama, verniki in vsa domovina se je zavedala poslanstva Cerkve, njene vloge in nauka ter njenih siljev. Dvomov o tem ni bilo.

Danes je stanje precej drugačno. Komunizem je po več desetletjih ne samo vtisnil pečat mišljenju povprečnega slovenskega človeka, temveč je tudi globoko posegel v nazore in delovanje Cerkve v domovini.

S svojim tradicionalnim svobodnim delovanjem lahko nadaljuje samo Cerkev izven državnih meja, to je na Primorskem, Koroškem ter v prekomorskih deželah, kjer strnjeno živi večje število rojakov. To je danes svobodna slovenska Cerkev.

V matični domovini o kakem svobodnem delovanju ni govora. Tam je Cerkev primorana delovati v okviru režima, ki hoče za življenje v komunistični družbi ustvariti „novega“ človeka. Zato hoče komunizem načrtno izločiti vse vplive, ki bi utegnili motiti monopol režima na vseh področjih, tako tudi monopol na duhovno in idejno življenje posameznika. Pri tem pa je seveda režimu v prvi vrsti na poti Cerkev in versko življenje ljudi.

Za razliko od komunistov v nekaterih drugih državah, tako n. pr. v Albaniji, se slovenski partijci zavedajo, da Boga ne morejo ljudem prepovedati z dekretom od danes do jutri. Zato so v Sloveniji opustili surove zunanje udarce, kakor je bil n. pr. svojčas zažig škofovega namestnika Vovka. Tudi se danes doma na splošno čim bolj izogibajo vsakemu vidnemu zunanjemu preganjanju in šikanam nasproti Cerkvi. Partija namreč ve, da tako ravnanje samo vzpodbudi notranji odpor vernikov in krepi moč ter moralno silo Cerkve, namesto, da bi jo slabilo.

Na mesto tega pa se je režim doma odločil za dolgoročno načrtno politiko dobro premišljenih ukrepov, s katerimi počasi izpodnašajo tla verskemu življenju. Njih namen je s tem v dobi ene ali dveh generacij

privedi versko življenje do popolne nepomembnosti, v kolikor v tem času ne bi že itak prenehalo samo po sebi.

Da to doseže, se režim poslužuje prijemov dveh vrst: prvič popolne državne kontrole nad Cerkvijo, in skrajnega omejevanja cerkvenega delovanja, ter drugič, spretne politike razkranjanja cerkvenih vrst in cerkvenega življenja od znotraj.

Z navedenimi prijemi proti Cerkvi se načrtno in intenzivno bavijo posebne, v ta namen postavljene verske komisije in nekateri drugi odbori kot organi komunističnega režima.

Preko svojih organov režim budno kontrolira tudi najmanjše potankosti v življenju in delovanju Cerkve. Kaj takega bi bilo seveda v kakšni svobodni demokratični državi nekaj nepojmljivega. Poleg tega ti organi na vse načine omejujejo delovanje posameznih duhovnikov in utesnjujejo njih delokrog na zgolj bogoslužna opravila v cerkvenih poslopih. Po zakonu je duhovnikom in Cerkvi prepovedano „opravljati dejavnosti splošnega in posebnega družbenega pomena“. Pod ta pojem se da praktično spraviti vse, razen maševanja in podobnih opravil. S tem je vsak vpliv Cerkve na ljudi do skrajnosti omejen, dočim ima na drugi strani marksizem ne samo popolnoma prost razmah, temveč tudi vso podporo s strani državnih organov, šole, javnih občil, radija, televizije itd. Pogoji in šanse za razvoj krščanstva ali pa marksizma so popolnoma neenake.

Druga stvar, ki smo poprej omenili, je miniranje Cerkve od znotraj. V ta namen izkoriščajo komunisti pojav raznih smeri in gibanj v Cerkvi, obstoj višje in nižje cerkvene hierarhije itd., ter napravijo, kar morejo, da bi posamezne dele Cerkve razdvojili. Velik del te komunistične politike se vrši na prefinjen, zvit način in ga je od zunaj težko opaziti. Od ukrepov pa, ki so tudi na zunaj vidni, je npr. pojav duhovniškega društva, to je posebne organizacije režimu prijaznih duhovnikov. Režim na vse načine podpira razvoj in delovanje tega duhovniškega društva, ki med drugim uživa močne dotacije s strani države, poleg tega pa še druge privilegije. Preko duhovniškega društva se močno razbija enotnost v vrstah duhovnikov, cerkvena disciplina in duh ter smernice cerkvenega vodstva.

Zaradi komunističnega pritiska in posega v življenje Cerkve, so se oblikovale v slovenski Cerkvi v domovini v glavnem naslednje tri smeri:

1. „Lojalna skupina“ okrog ljubljanskega nadškofa ter obeh škofov v Ljubljani in Kopru. Ta del Cerkve je do režima do skrajnosti korekten in vseskozi lojalen. Prevzema kot neizbežne vse omejitve in načrtno zaviranje s strani oblasti ter skrbno pazi in se ogiblje vsemu, kar bi dalo oblastem povod za nove nastope in šikane. Ta skupina se zaveda, prvič, da sedanje stanje ni mogoče izpremeniti, in drugič, da je položaj Cerkve v drugih komunističnih državah, z izjemo Poljske, še slabši kakor v Sloveniji.

Idejno pa se ta smer ne približuje marksizmu, ne prevzema komunističnih načel v razrednem boju in potrebi revolucije, temveč ostaja zasidrana na svojih lastnih temeljih.

2. Drugo smer v Cerkvi v domovini bi lahko imenovali „koncilsko skupino.“ Sklicujoč se na koncil in njegove smernice, se ta skupina bolj približuje režimu ter skuša z njim sodelovati. Dostikrat storijo to v dobri veri, da bodo s sodelovanjem pozitivno vplivali na zadržanje režima do Cerkve in verskega življenja. Zgodi se tudi, da so posamezniki v tej skupini pozneje razočarani, ker ni pričakovanih sadov in uspehov ter prenehajo s sodelovanjem z režimom.

Značilno pa je, da tudi ta skupina, enako kakor prva, ki smo jo prej omenili, ne prevzema načel in osnov komunistične ideologije.

Zato gledajo partiji tako na prvo, kakor na drugo skupino, sovražno in z nezaupanjem. Še več, smatrajo jih za edinega, sploh možnega svojega nasprotnika, ki bi utegnil — če bi bile podane gotove okoliščine in prilike — postati nevaren partiji in njenemu z nasiljem pridobljenemu monopolu na oblast. Pri tem svojem naziranju imajo komunisti vsekakor pred očmi vizijo idejne borbe, ki se bo vršila pri bodočih slovenskih generacijah med partijo na eni strani in idejo slovenske svobode na drugi strani. Partija pravilno sluti, da bo do te borbe enkrat prišlo.

3. Tretja skupina v Cerkvi doma je marksistično orientirana smer okoli mariborskega škofa Grmiča. Revija „Znamenje“ je njeno glasilo.

Ta smer gre bistveno dalje kakor prvi dve skupini in sprejema, skoraj brez pridržka, marksistična načela ter vlogo komunistov pri vodstvu in oblikovanju slovenske družbe. Po vsem videzu so ti ljudje že prekoračili črto ločnico in praktično postali pomočniki in zavezniki komunistov.

Kot dokaz za to bi lahko navajali celo vrsto izjav pripadnikov te struje. Kako daleč gre ta skupina, pa morda najbolj zgovorno dokazuje stališče škofa Grmiča, da naj bi „Cerkev prevzela marksistične pojme v svoje oznanjevanje in tudi v teologijo.“ To se pravi, da naj bi v teologijo ali po naše, v nauk o Bogu, vnesli marksistične pojme, od katerih pa je glavno in osnovno načelo princip materializma in zanikanja Boga. Za človeka s povprečno zdravo pametjo je torej Grmičevo stališče — popolen nesmisel. Tolmačiti je to mogoče samo na en način: da je škof Grmič docela zapadel komunistični ideologiji.

V to tretjo skupino spada tudi že prej omenjeno duhovniško društvo, ki je kolektivni član socialistične zveze, ki jo vodijo komunisti. To društvo izdaja svojo „Pratiko“ in ima močan vpliv pri Mohorjevi družbi v Celju ter pri knjigah, ki tam izhajajo. Na občnem zboru duhovniškega društva in njegovih prireditvah pojejo poleg cerkvenih tudi partizanske pesmi in udarne koračnice iz časa revolucije.

Treba si je biti na jasnem, da ima Grmičeva struja zelo velik vpliv na vso slovensko Cerkev v domovini. Ta skupina je zelo aktivna in poleg tega še direktno in indirektno podpirana od režima. Prav zaradi te marksistično orientirane struje je položaj vse slovenske Cerkve močno podvržen režimu, ker imajo v njej komunisti dragocenega zaveznika v cerkvenih vrstah.

Hrvatski škofje objavijo od časa do časa skupno izjavo, kadar je komunistični poseg v njihovo Cerkev le prehud. Do podobne skupne izjave pri slovenskih škofih sedaj sploh priti ne more, ker Grmič na to ne bi pristal. Če pa taka cerkvena akcija in izjava ni enotna in strnjena, izgubi ves smisel in učinek. Tukaj imamo v slovenski Cerkvi že vidne sadove načrtne politike komunističnega režima. Verjetno pa je to šele začetek.

Ob koncu naj se na kratko dotaknemo še uradnega glasila slovenske Cerkve v domovini, časopis „Družina“. Kdor poskuša analizirati posamezne članke bo opazil, da duhovna smer „Družine“ ni enotna in premočrtna. Opaziti je vpliv vseh treh skupin in smeri v domači Cerkvi. S tem pa ni rečeno, da pridejo vse tri struje pri pisanju lista sorazmerno in v enaki meri do izraza. Nasprotno, najbolj in najmočneje se opaža vpliv aktivne Grmičeve skupine. Zato človek najde v tem verskem glasilu članke, ki bi delali čast katerimukoli komunističnemu listu. Tako npr. poveličevanje partizanske borbe in revolucije ob priliki obletnic, hlapčevsko povzdigovanje in češčenje Tita, enostransko zagovarjanje komunističnih nastopov kjerkoli po svetu itd.

Le zelo poredko, od časa do časa kdaj, pride do izraza v „Družini“ tudi vpliv prvih dveh skupin, ko časopis v silno previdni in pohlevni obliki objavi kakšno trohico za režim neprijetne resnice. Pri tem je jasno opaziti, kako se člankarji bojijo, da z objavo resnice ne bi razdražili komunističnih mogotcev.

Prav način, kako je urejena „Družina“, pa je morda najbolj točna slika in živ odraz sedanjega stanja v slovenski Cerkvi v domovini.

Konzorcij TABORA in "TABOR" ZDSPB želijo vsem slovenskim protikomunističnim borcem, sotrudnikom, dobrotnikom,
naročnikom in bralcem

vse blagoslove božje za

praznik Vstajenja

ki naj bo nam vsem simbol v naše
vstajenje za

BOGA — NAROD — DOMOVINO

Rev. Jože Guštin – 60 letnik

Kadar se srečam z gospodom Guštinom, mi zaživijo podobe iz tistih gorjanskih in podgorjanskih dni: Št. Jernej, Gracarjev turn, Stroški boršt, Mokro polje, Orehovica, Brezovica, Stara žaga, Sv. Jera... in v njem odsevajo obrazi tistih naših dobrih ljudi tam pod našimi mogočnimi zelenimi gozdovi, tistih naših zdravih, vernih in po srcu preprostih ljudi, ki ti niso nudili le kruha in vina; pol srca bi ti dali za hvaležnost, da si bil z njimi v tistih črnih dneh, ko so jim kradli domačije in praznili hleve, ko so jim sinove vlekli kakor zločince na krvavo pravdo in likvidacijo v Gorjance.

Pa niso klonili ti dobri ljudje, kajti njihova vera je bila močnejša kot nasilnik. In ko je bilo gorja že do mere, so iz te zemlje vstali puntarji in s pestjo udarili po mizi: „Dovolj je te burke; pustite nas živeti“. In je zaživela spet zemlja pod Gorjanci. Ljudje so pozabili na žalost. Pesem je spet odmevala med vinogradi.

Med temi „puntarji, ki so hoteli živeti“, je bil tudi naš slavljenec — 60 letnik č. g. JOŽE GUSTIN.

Zdi se mi, da smo lansko leto praznovali njegovo srečanje z Abrahamom; toda v kartoteki stoji: rojen 17. aprila 1919, Mokro polje pri št. Jerneju na Dolenjskem. In če sem se zmotil v času, sem se zaradi g. Jožeta, kajti kdor ga pozna, mi bo pritrdil, da je še daleč pred obletnico, ki jo šteje kartoteka; vendar jo obhaja.

Č. gospod Jože Guštin poleg vseh številnih aktivnosti v tukajšnjih krogih na važnih in odgovornih mestih še vedno najde časa za slov. skupnost — doma Berazategui, kjer je duhovni vodja in katehet.

12. februarja 1976 je bil imenovan za vrhovnega kaplana (Capellán Mayor) pri Argentinski zvezni policiji (Policía Federal Argentina), kjer služi že 22 let. To imenovanje je bilo ravno v letu, ko se je razdivjala rdeča internacionala s pomočjo vlade — „koristnega budala“ — tudi v tej deželi in je že skoro slavila zmago na grobovih zločinsko pomorjenih rodoljubov.

Včasih sem ga vprašal, da bi mi povedal težave odgovornega mesta, pa mi je dejal. „Teško je za vse v takem stanju. Bog daj, da bi že zavladal pravičen mir.“ Sedaj pa mi je zaupal: „Veš hudo je bilo v letih 1976

in 1977, ko so nam levičarji po atentatih pobili nad 200 policajev. Osebnost sem šel poročat družinam, ob katerikoli uri, da so jim ubili očeta, sina, brata... Težka in neprijetna naloga. Tudi osebnost se nisem čutil varnega. Skoraj eno leto sem prenočeval na različnih krajih in je bilo treba vsak dan potovati v službo in se vračati domov po različnih ulicah mesta.“

Dne 4. marca 1976 je bil imenovan za nadškofijskega duhovoditelja Marijine Legije v Buenos Airesu, kjer deluje že od leta 1959.

15. marca 1977 pa ga je sedanji nadškof, kardinal Aramburu imenoval v svoj nadškofijski duhovniški svet (Consejo Presbiteral), ki se mesečno sestaja za posvet v važnejših zadevah vodstva nadškofije Bs. As.

Pri federalni policiji vodi versko prenovitveno delo skupaj z 11 kaplani in policaji — laiki imenovano ACAMPANADAS DE CRISTIANIDAD DE LA POLICIA FEDERAL. To so Cursillos de la Cristianidad aplicirani na policijo z namenom apostolstva laikov med varnostnimi enotami.

Če bi hotel zajeti vse veliko delo našega jubilaranta, bi moral začeti s stalnimi zaglavji v našem listu, in ne vem, kdaj bi končal. Ob njegovi 50-letnici lahko najdemo v Taboru niz bogatih podatkov z njegove življenjske poti.

Včasih pravimo, da je življenje kratko. Saj bo držalo. Za človeka, ki ničesar ne stori za družbo, pride prehitro jesen brez sadov. Človek pa, ki se žrtvuje poln načrtov in dela, je pozabil na leta. Ko ga prijatelji spomnijo, mu je skoraj odveč; kot da bi ga motili pri delu, češ: pustite me, bomo slavili potem, ko bo delo dokončano.

Tak je naš slavljenec č. g. Jože Guštin — 60-letnik — naše gore list. Povzpел se je na visoka mesta v širokem svetu, pa je kljub temu ostal preprost, poln ljubezni, razumevanja in odpuščanja, če je treba, do vsakogar; tudi do tistih, ki so mu mučili in pobili v Gorjancih brata Janeza; tudi do sodnikov, ki so po nedolžnem zaprli dobrega očeta, brata Franceta in Cirila ter oropali domačijo, vse v imenu Stalinove proletarske, bratske pravice in svobode...

Nekoč, ob neki priložnosti sem mu dejal: „Čudno, šli ste skozi iste dogodke, usoda vaše družine je skoraj enaka... in vendar oznanjate ljubezen tudi za nasilnike; zdi se mi, da sem tako daleč od vas.“ Odrnil mi je: „Ne daleč ne blizu. Ni vredno, da se približaš človeku; Jezusu se približaj. Se spomniš, kaj in za koga je molil na križu? Ljubezen premaga vse, brez nje nismo ničesar!“

Gospod Jože, svetu in našemu narodu se bližajo veliki dogodki, ki bodo zahtevali velikih ljudi; ostanite še naprej tako z nami!

V imenu Tabora — borcev za svobodo — Hvala Vam! Pristrčne čestitke od vsakega posebej za Vaš praznik!

Bog Vas živi in nam ohrani še dolgo, dolgo let!

Vaš soborec.

SS-DIVIZIJA „JADRANSKO PRIMORJE“

(Poglavje iz memoarov)

Po dogodkih okoli priprav za domobransko revijo je bilo jasno, da moj položaj na VI. oddelku ne bo lahek.

Skušal sem se živeti v nastale razmere in izvleči čim več koristi za namene, ki sem jih zasledoval. Seveda sem pri tem budno pazil na to, kaj je delal Wolfs, da bi bil tako že v naprej pripravljen na vsako slučajnost. Takšnih slučajev, kot je bilo uničenje vse naklade zaradi besede „bataljon“ in sklanjanja Rösenerjevega priimka, seveda nisem mogel predvidevati...

Opazil pa sem, da je Wolfs s svojim pribočnikom *Schatejem* mnogo pijačeval in se kretal v dvomljivi družbi. Klepetavi Schate je izdal mnoge stvari...

Wolfs je dobival vedno večjo zaslemba pri gen. Rösenerju. Iz tega sem sklepal, da je prišel v družbo tistih ljudi, ki so iz Rösenerja, ki v bistvu že kot dober vojak gotovo ni bil slab človek, naredili zloglasnega „Erwin-pašo“. To sem sklepal tudi iz tega, da se je začel v vseh stvareh obračati na nam očitno sovražno razpoložene nemške uradnike.

Vedel sem, da bo prej ali slej med nama moralo počiti...

Ker sem opazil, da je Wolfs VI. oddelek tudi materialno izkoriščal, sem svojem knjigovodji, viš. naredniku *Drobniču* dal povelje, da budno pazi na njegove posege v finančna sredstva oddelka in mi o vsaki stvari takoj poroča.

Tako sem si skušal že v naprej zasigurati orožje, s katerim bi Wolfsa držal v šahu.

Višji narednik Drobnič je povelje natančno izpolnjeval in mi poročal zelo koristne podatke. Tako je recimo Wolfs ob neki priliki iz blagajne vzel 812.— lir. Predložil je račun tvrdeke Fr. Kollmann za steklenice za fotografski laboratorij VI. oddelka, v resnici pa je bil servis za liker, ki ga je odnesel s seboj, ko je kmalu za tem službeno odpotoval v Berlin. Ob tej priliki je vzel iz blagajne nadaljnih 4.100.— lir iz izkupička za prvo številko revije — torej slovenski denar —, katere vsote pa sploh ni opravičil z nobeno prilogo...

Ob svojem odhodu v Berlin mi je Wolfs pripovedoval, da je šel po propagandni material. Obljubljal je, da bo pripeljal cel vagon stvari: prenosne kino-aparate, foto-aparate in filmske kamere za naše poročevalce, fotografski material, radio-aparate, ojačevalce itd. itd.

Z vagonom materiala so je Wolfs zares vrnil. Pripeljal je dragocene in mnogoštevilne stvari, ki bi nam resnično veliko pomagale, če bi z njimi lahko razpolagali...

Toda uspel sem samo enkrat z eno izmed sijajnih prenosnih ton-film-

skih aparatov za ozki film pokazati en sam film članom oddelka in enkrat prezidentu Rupniku in njegovi zaključeni družbi v vladni palači. Potlej višji narednik *Ivan Pavlovčič* je dobil nekaj fotografskega materiala in *por. Jože Beránek* je rešil nekaj barv in čopičev. Vse drugo je šlo — po seznamu — v območje Rösenerjevega razpolaganja... —

Kaj se je zgodilo?

Že kmalu po preselitvi iz Tabora na VI. oddelek na Rimski cesti sem nekoč v Wolfsovi pisarni odkril v slovenščini tiskano propagandno literaturo za SS-oddelke. To me je navdalo z nemirom, ker sem mislil, da bomo prej ali slej morali to literaturo širiti tudi mi...

Zadevo sem takoj poročal gen. Rupniku. Naročil mi je, naj bom zaenkrat na oprezu. Tudi on ni izključeval možnosti, da bi mogli biti ljudje, ki so razpolagali z gen. Rösenerjem, zares politično tudi tako brez poslušanja, da bi začeli med našim domobranstvom s propagando za SS-oddelke.

Ni moglo biti dvoma, da je tu bila na poslu sijajno organizirana komunistična mafija, ki je morala razpolagati z intimnimi zvezami v Rösenerjevi okolici. Komunistom bi namreč slična, politično do kraja zavožena nemška poteza izredno koristila. Četudi bi bila ta nemška akcija samo propagandnega značaja in bi se oslanjala samo na prostovoljno osnovo, bi v samem domobranstvu, ki je že itak stalo v divjem križnem ognju demoralizirajočega vplivanja, povzročila nezadržni razkroj, v protikomunističnem zaledju pa pravi obup.

Ambicioznega, pa položaju politično nedorastlega gen. Rösenerja na te komunistične limanice ni bilo težko ujeti. Njegova ambicioznost bi dobila novo nagrado, o kateri si v svoji politični naivnosti in zato pomanjkanju čuta odgovornosti še računa ne bi znal položiti. Rösenerjeva naivnost, ki je očitno mislila, da je tudi vsa politična modrost vladanja v naglih vojaških sunkih, v katerih je gotovo bil mojster, bi ponovno, tokrat bolj kot kdaj koli, pomagala komunistom. On se tega, kot po navadi, še zavedal ne bi, in bi živel v trdnem prepričanju, kako zaslužen je bil za nemško stvar... —

Kdo je bil pravzaprav glavno in tako vplivno kukavičje jajce komunistov v Rösenerjevem štabu, da je znal odlično igrati z Rösenerjevim značajem, do konca nismo ugotovili.

Gotovo pa je spadal v to gnezdo tudi Wolfs. Ni pa znano, ali je bil tja podtaknjen že na samem začetku, ali se je vgnездil šele pozneje. Vsaj pod jesen 1944. leta je namreč Wolfs že bil komunistično infiltriran. Takrat se mi je sam izdal.

Za obstoj te komunistične mreže v Rösenerjevem štabu seveda nimam nobenega realnega dokaza. Toda poleg vsaj danes že nedvomnega dejstva, da se je mednarodni komunizem znal vgnездiti na vseh odločilnih mestih vseh vojskujočih se strank — in celo v katoliški Cerkvi —, razpolagam v Rösenerjevem slučaju z nekaterimi močnimi indici.

Ne bom tu našteval vseh primerov, ko so mogli naši komunisti zvedeti za nameravane, v strogi vojaški tajnosti pripravljene pohode samo iz Röse-

nerjevega glavnega stana še preden je zanj zvedel tudi najvišji domobranski častnik.

Ostanem samo pri danem slučaju.

Moje odkritje v slovenščini pisane SS-ovske literature spada v dobo koncentriranih komunističnih naporov za *razkroj domobranstva*. S temi komunističnimi nakanami sem se potem pobavil v svojem članku „*Ne užiga, Tone Fajfar...*“, ki sem ga priobčil v domobranski reviji, in kjer sem v odgovoru na Fajfarjev nagovor tudi jaz uporabil stil in ton komunistične propagande... V okviru teh razkrojevalnih manevrov pa so *komunisti že uporabljali trditev, da bodo Nemci mobilizirali domobrince v SS-oddelke in jih poslali na tuje fronte...*

Kako so mogli z vso gotovostjo komunisti to širiti že takrat, ko na naši strani ni bilo niti še nobenega motiva za takšen sum?

Takrat, ko so komunisti to širili, je bil sleherni domobranec še trdno prepričan, da je to bila čisto navadna komunistična propagandna laž in izmišljotina.

Do takrat še ni bilo nobenega primera za to, da bi Nemci kje le količkaj izdali podobne namene.

Prav zato me je tem bolj zaprepastilo, ko sem potem zares odkril pri Wolfso literaturo, ki je dejansko dopuščala sklep na takšne nemške namene...

Moj hipni miselni zaključek pri odkritju je bil sledeči:

Preko svojih zavestnih ali nezavestnih, hotenih ali nehotenih eksponentov so komunisti pripravili v Rösenerjevem štabu teren za to največjo politično napako, ki bi jo Nemci lahko naredili, ker bi z njo poleg drugih, tudi za Nemce politično poraznih posledic, prelomili tudi zagotovitve, ki so jih dali prebivalstvu ob Rupnikovem prevzemu prezidentovega položaja v jeseni 1943. leta, kar pa bi komunistom ogromno koristilo.

Komunističen sklep na učinek je bil povsem pravilen. Zato so pa to trditev tudi že prehodno razširili, da bi bil potem učinek v primeru izvajanja takšnega nemškega koraka tem bolj porazen, komunistični uspeh pa tem bolj bogat.

Ko človek danes na osnovi vsestranskega poznanja vseh dogodkov in pogojev, ki so do teh dogodkov vodili tekom 2. svetovne vojne, razmišlja o nemški politiki, tudi ob našem slučaju, ki bo opisan, ne more razumeti, od kod so nadarjeni Nemci sploh mogli vzeti toliko politične slepote, ki je njihove sijajne zmage končno morala na vseh koncih sveta spremeniti v katastrofalni poraz...

Odkritje slovenske SS-literature mi ni dalo miru. Budno sem pazil, če bi mogel kje najti kakšne bolj konkretne dokaze za takšne zaslepljene namene, kot jih je že omenjala komunistična propaganda.

To se mi je posrečilo v času Wolfsove odsotnosti v Berlinu.

Zaradi neprevidnosti Wolfsovega pribočnika Schateja sem namreč *naletel na izvod strogo zaupnega povelja, ki se je čisto konkretno bavilo z orga-*

niziranjem SS-divizije „Adriatisches Küstenland“ (Jadransko Primorje).

Kolikor se spominjam, iz povelja sicer nikjer ni bilo razvidno, da bi naj bila ta divizija rekrutirana direktno iz domobranstva. Tudi se ne spominjam, da bi naj organizacijska osnova te divizije temeljila na prisiljenosti. Toda iz navodil, ki jih je povelje vsebovalo, je z zadostno razumljivostjo sledilo, da bi v njej služili možje in fantje iz Rösenerjevega komandnega področja na slovenskem ozemlju. In kdo drugi bi to praktično mogel biti, kot slovenski domobranci?

Gen. Rupnik je sedaj samo še čakal prave priložnosti in prvega znaka, ki bi dal sklepati na to povelje. Prenaglo storiti kakršenkoli korak, bi bilo prenevarno. Tudi moj lastnoročni prepis nekaterih točk iz tega povelja je prezident sam v moji pričujočnosti zažgal na pepelniku svoje pisalne mize.

Vsak nepreviden korak, celo vsaka beseda, ki bi dopuščala možnost sklepanja o našem poznanju tega povelja, bi bila usodna. Politično zaslepljenost avtorjev povelja bi brez dvoma plačal jaz kot špijon pred nemškimi cevmi...

Takrat sva bila s prezidentom edina, ki sva za stvar konkretno vedela.

Ko je torej gen. Rösener prišel gledat propagandni material, ki ga je Wolfs pripeljal iz Berlina, in položil nanj svojo roko, ni bilo več dvoma, čemu in komu naj bi služil. — Ni bil namenjen domobranstvu, ampak bodoči SS-diviziji.

Moji fantje, ki žal niso razumeli zadosti nemški, so mi poročali, da je gen. Rösener ob tej priliki za zaprtimi vrati kričal nad Wolfsom. — Po Rösenerjevem obisku je bil Wolfs res kot polit...

Ker sem poznal ono povelje, za katerega takrat razen prezidenta še ni vedel nihče drugi na naši strani, sem si koj mislil, kaj se je zgodilo.

Wolfs ni ubral prave poti. Material bi moral služiti za propagando v domobranstvu, ne za domobransko propagando!

Od takrat naprej Wolfs ni dopustil brez znanja gen. Rösenerja nobenega koraka več. Z vsako številko revije, da, malodane z vsakim člankom in še prav posebej z vsako sliko je hitel v Rösenerjev štab.

Ali je res imel Rösener toliko časa in tudi zanimanja, da bi osebno igral vlogo cenzorja, ne vem. Dvomil sem že takrat. Za nas pa to tudi ni igralo posebne vloge. Glavno je, da je na teh Wolfsovih poročanjih bila uničena cela naklada revije zaradi besede „bataljon“; tu je bilo sklenjeno, da besed „Obergruppenführer Rösener“ ne smemo sklanjati po slovensko, in od tu je prihajalo na stotine večjih in manjših težav, s katerimi smo se morali boriti.

Čutil sem, da vsaj zame osebno položaj ne bo več dolgo vzdržan; posebej, ker so začeli proti meni intrigirati in mi metati polena pod noge tudi z drugih strani... Postajal sem počasi indiferenten, česar sem se najbolj bal.

Na eni strani sem moral voditi čisto brezuspešne borbe z Wolfsom,

na drugi strani pa so mi nekateri naši protikomunisti šteli za zlo, da sem bil „Rupnikovec“.

Tako je recimo deloma obležala v ekspedicijskem odseku štaba pošiljka mojega propagandnega priročnika „Domobranski prosvetar“; v kolikor pa so jo edinice že dobile, jo je sam adjutant poveljnika organizacijskega štaba domobranstva *stot. Ludislav Lah* telefonično zahteval nazaj. Uničili so jo na našem štabu, ker naj bi bila — „rupnikovščina“... Domobranski propagandisti pa so bili proti enotno vodeni komunistični propagandi še naprej prepuščeni lastni iznajdljivosti...

Ali pa je to bila mogoče samo disciplinska mera proti meni, ker povelja, s katerim sem brošuro razposlal, nisem dal podpisati poveljniku, ampak sem ga kot šef odseka podpisal sam? — Težko verjetno.

Ko sem namreč spočetka nosil *ppolk. Krenerju* na podpis kupe povelj, ki itak niso vsebovala drugega besedila kot n. pr.: „Dostavljamo to in to za uporabo v te in te svrhe,“ mi je rekel:

„Ah, to kar sam podpisuj po mojem pooblastilu!“

Tako so šli tisoči letakov, ki mi jih je dal na razpolago propagandni oddelek pokrajinske uprave, z mojim podpisom „po pooblastilu poveljnika“. Toda samo moja brošura „Domobranski prosvetar“ in še en letak propagandnega oddelka pokrajinske uprave sta kršila vojaško disciplino... Zaradi tega zadnjega letaka me je poveljnik org. štaba *ppolk. Krener* celo telefonično *tožil pri Wolfsu*... To Krenerjevo tožbo je Wolfs potem kot posebno prilogo priključil aktu, s katerim me je tožil pri samem gen. Rösenerju...

V tisti tožbi mi je poleg drugih, do sedaj deloma že omenjenih dejanj očital tudi tri druge letake. Poveljnik Krener je očitno pozabil, da mi je nekoč — mogoče res samo zaradi komoditete — za takšnega „hudiča“, kakor je takrat rekel, dal svoje splošno pooblastilo za podpis... Saj je teh dopisov, ki niso govorili drugega, kot: „Dostavljamo...“, bilo toliko, da sem se tudi jaz naveličal vse podpisati in sem si dal narediti faksimil podpisa, s katerim je kar tipkarica oddelka odpravljala gradivo na teren... —

Posledica Wolfsove tožbe je bila, da sem bil dne *23. septembra 1944. leta* na osebno Rösenerjevo povelje *izključen iz vrst slovenskega domobranstva*.

Toda prave razloge za mojo odstranitev iz domobranstva je le skrivala zadnja, sedma točka Wolfsove tožbe. Do nje so vodili sledeči dogodki. —

Kmalu za tem, ko je gen. Rösener že položil svojo roko na propagandni material, ki ga je Wolfs pripeljal iz Berlina, slovensko pisane brošure o SS niso bile več skrivnost. Wolfs jih je namenoma puščal na svoji mizi in nam jih celo dal v branje.

Sedaj šele sem prišel na misel, da je brošura morala biti tiskana zares samo za operativno področje Jadransko Primorje, ker v okupirani štajerski in Gorenjski slovenščina vendar ni bila dopustna...

Mislil sem, da je to že eden izmed konkretnih dokazov, ki jih je gen. Rupnik čakal, in sem mu jo izročil. Prezident pa je pravilno smatral, da

te brošure še ne more uporabiti, dokler ni točno konkretizirana.

Prihodnje dni je bil Wolfs že bolj opredeljen. Ker sem seveda vedel za povelje in tako poznal vzroke, me njegova zopetna nenadna gostobesednost ni začudila...

Vsak njegov pogovor z nami je izzvenel v refren, kako je sramota, da samo Slovenci še nimamo svoje samostojne enote v bodoči *evropski vojski*, katere jedro naj bi tvorile SS-edinice. Dokazoval je — in v tem slučaju imel prav —, da so imeli vsi narodi Evrope, celo tudi *Francija* in častitljiva *Anglija*, svoje SS-oddelke, — *samo Slovenci ne...!*

Tudi *Slavko Skoberne* je pokazal, da so se mu ti razgovori dozdevali sumljivi. Ob neki priliki mi je rekel:

„Ti hudiči menda res mislijo zares, kar plozajo komunisti... —“

Iz več razlogov sem se odgovoru, ki bi le količkaj mogel vzbuditi sum, da sem že vedel kaj več, previdno izognil...

Takšne razgovore z Wolfsom sem si iz razumljivih razlogov začel vsaj v glavnih potezah zabeleževati. Tako v svojih zapiskih berem, da sem Wolfsu ob neki takšni priložnosti odgovoril:

„Nobenega dvoma ni, da že po podvigih Skorzeny-jeve skupine sodeč SS-oddelki predstavljajo gotovo vsestransko najbolje izvežbano sodobno vojsko. Toda prilikam odgovarjajoče so tudi podvigi naših slovenskih domobrancev, takšni, da smo Slovenci lahko nanje prav tako ponosni, kot Nemci na vojaške uspehe svojih SS-oddelkov. Zaradi okolnosti, v kateri nastopajo, smo Slovenci v nekih ozirih na svoje domobrance lahko celo še bolj ponosni... Slovenci so bili v zgodovini poznani kot dobri vojaki. Toda, kar v danih okolnostih delajo naši domobranci, bo ostal naš zgodovinski ponos...“

Ob drugi priliki sem dodal:

„Živimo v okolnostih, ki nam jih ustvarja okupacija. Te okolnosti je komunizem z velikimi prednostmi izkoristil za revolucijo. Ker slovenski narod že po svoji naravi ne more biti nikdar komunističen, smo se uprli v obliki, ki jo dane okolnosti nudijo. In kakor komunizem zasleduje svetovno revolucijo, tako imamo mi ravno kot *slovenski domobranci čast, da smo obenem že tudi branilci Evrope in sveta pred komunističnim pohodom... Zato ne vidim nobenega vzroka za to, da bi nas moralo biti sram, ker edini Slovenci še nimamo svojega samostojnega SS-oddelka...“*

In sem konkretno nadaljeval:

„Povrh vsega pa mislim, da bi bilo tudi za vas Nemce politično zelo zgrešeno, v tem smislu kaj podvzeti... S tem bi dali orožje v roke samo komunistom...“

Ker je Wolfs pri tem začel živčno pogrkovati, sem pomislil, da bi utegnil posumiti, na kaj sem cikal, namreč, da morebiti že vem za tajno povelje... Zato sem naglo ubral druge strune:

„Ker vam radi priznavamo, da ste se prvi z orožjem lotili te nevarnosti in tudi kot prvi na braniku zapada prinesli svoje žrtve na svetovnih bojiščih proti komunizmu, mislim, da problem dobro poznate... Sami ste mi

pripovedovali o napakah, ki ste jih opazili v vaši upravi v Rusiji... Ne? — Dobro... Veste n. pr., da naši komunisti maskirajo revolucijo z osvobodilno borbo in nas že tako predstavljajo svetu kot izdajalske kolaboracioniste z vami...“

Z namenom, da bi izzval njegovo prav tako konkretno reakcijo, sem zaključil:

„Velika politična opreznost tudi z vaše strani je zelo priporočljiva, če mislite s komunizmom resno...“

Nekaj dni nato je Wolfs v sličnem razgovoru na moje dobro premišljeno izzivanje zares reagiral tako, da posledaj nisem gojil nobenega dvoma več, kao je. (Sledi)

NAŠI MOŽJE

Grčar France – 65 letnik

Zopet se spominjamo z malo zmujo, da je naš prijatelj — soborec France Grčar 29. oktobra lanskega leta dopolnil v Clevelandu 65 let. Rodil se je na Dolenjskem v družini sedem otrok. Ko je France dopolnil šele pet let, mu je umrl oče, in ko sta za to nesrečo zvedeli Marija in Katarina Krašovec, sta mladega fantka Franceta vzeli k sebi na posestvo. Tu jima je mladi fant z veseljem pomagal na kmetiji in sta ga zaradi njegove delavnosti in zaupljivosti vzljubili toliko, da sta mu izročili svoje posestvo, čeravno ni bil z njima v sorodstvu. Po od-

služenem dvoletnem vojaškem roku v Srbiji se je France 5. maja 1935. leta poročil v Sv. Križu pri Litiji s Francko Božič. V zakonu sta imela štiri otroke: sina Jožeta in Franceta ter hčerki Marijo in Justino.

Ko so prišli v Slovenijo hudi časi — okupator in OF — je naš prijatelj France kmalu spoznal krive preroke. Čim je bilo ustanovljeno Domobranstvo, je vstopil v njihove vrste. Dodeljen je bil v šentviški udarni bataljon, kjer se je izkazal kot odličen borec in je bil neki akciji hudo ranjen. Ob koncu vojne se je umaknil z ostalimi domobranci v Avstrijo in tu delil usodo begunca v avstrijskih taboriščih.

Leta 1949 so se Francetu Grčarju odprla vrata za USA. Najprej se je naselil v Coloradu, a je že leta 1951 prišel v Cleveland. Leta 1957 je dobil iz domovine sina Franceta, leta 1959 pa še ženo Francko, sina Jožeta in hčerko Marijo; le najmlajša hčerka Justina je ostala doma na njihovem posestvu. Sedaj so vsi Grčarjevi otroci poročeni in se med seboj dobro razumejo. Neštetokrat vidimo vse Grčarje na prireditvah pri skupni mizi, a zlasti se to opazi, kadar priredi društvo Tabor v Clevelandu svojo družabno večerjo.

Našemu hrabremu soborcu Francetu vsi iz srca želimo, da bi še dolgo, dolgo let živel srečno in veselo med svojimi in nami.

NAŠE ŽENE

Pred par meseci je v krogu svojih v Villa Ballester — Argentina praznovala svojo 80-letnico življenja gospa Alojzija Rezelj.

Pred drugo svetovno vojno je slavljena mirno živela z pokojnim možem in družino v Novem mestu, kjer je bil pok. g. Rezelj sodnik okrožnega sodišča v Novem mestu. V domobranskih vrstah ga tudi najdemo na sodnem odseku. Po prihodu v Argentino je bil sodnik g. Rezelj eden od prvih novih emigrantov, ki je tu umrl. V družini Rezelj sta bila dva sina in ena hčer in so vsi trije kljub zgodni smrti očeta s pridnostjo in delom prišli do vidnih položajev.

Gospoj Alojziji Rezelj želimo, da bi jo še mnogo let Bog ohranil med nami v zdravju in zadovoljstvu.

Krvnik slovenskega naroda — je preminul

Nedvomno ste pred tedni zvedeli novico, da je preminul največji krvnik slovenskega naroda — **Edvard Kardelj**. Ne mislimo mu pisati osmrtnice, kot je to običaj v takem slučaju, pač pa osvežiti vaš spomin na to, kdo je bil ta človek, in vam dati nekaj podatkov, ki jih boste lahko uporabili kot pisma urednikom časopisja v vašem kraju.

Kot je bilo že nekaj časa pričakovano, je Edvard Kardelj, ideolog komunizma v Sloveniji, zaključil svoje zemsko življenje. Kardelj je bil komunistični ideolog; bil je revolucionar vse svoje življenje, bil je duša KP ne le v Sloveniji, pač pa v Jugoslaviji na splošno. Kot delomrzné-revolucionar se je pred vojno pajdašil s prvaki komunizma in v Moskvi dovršil visoko revolucionarno šolo. Tik pred 2. svetovno vojno se je vrnil domov in takoj začel z organiziranjem revolucije. Po njegovih načrtih in navodilih je v Sloveniji bilo pomorjenih na stotine nedolžnih, narodu

zvestih Slovencev še predno je prišlo do kakršnegakoli nastopa proti komunistični revoluciji. Bil je ustanovitelj in dolgo časa vodja zloglasnega VOS-a (kasnejše OZNA-e); skratka, bil je duša vsega komunističnega gibanja v Sloveniji in Jugoslaviji. S svojo računarsko natančnostjo je prevaral mnoge slovenske ljudi s tem, da je ustanovil OF in pod krinko iste zagotovil komunistični partiji oblast nad revolucionarnimi akcijami. Do potankosti je znal preračunati vsak korak in akcije KP usmerjati krajem in času primerno. Z zgodnjim nastopom OF je skušal in uspel pred zunanjim svetom zagotoviti monopol odpora KP.

Pod psevdonimom „Birk“ je vse od leta 1942 dalje vzdrževal tesne radio-zveze s kominterno, v kateri je bil glavni delegat za Jugoslavijo. V depešah, naslovljenih na glavno poveljstvo partizanskih odredov Jugoslavije, se je podpisoval kot „Bevc“; na odredbah, izdanih v imenu glavnega poveljstva partizanskih čet v Sloveniji, se je podpisoval kot politični komisar „Krištof“. Birk, Bevc ali Krištof označujejo eno in isto osebo, nadutega Kardelja, ministra-morilca in člana prezidija SFR Jugoslavije, — morilca deset tisočev Slovencev. Po njegovem navodilu so bili pobiti zajeti člani VS na Turjaku in četniki Grčaric in po njegovih navodilih so bili pomorjeni slovenski domobranci — vrnjeni iz Vetrinja. Kar ni mogel v življenju doseči s poštenim delom, je dosegel z revolucijo, ki je imela svojo osnovo na lažeh, ropih, požigih in umorih.

Prav in potrebno je, da širša javnost zve vso resnico o tem največjem morilcu svojega naroda v moderni dobi.

za gl. odbor
Franc Grum

Ivan Andrejčič

EDVARD KARDELJ JE KONČAL

Dne 10 februarja 1979 je v Ljubljani umrl človek, sin slovenske matere — Edvard Kardelj, čigar ime bo za vse čase neizbrisno vklesano v anale najstrahotnejšega razdobja slovenske zgodovine. Predvsem za mlajši rod, ki tistih dni ni doživljal in največkrat površno sodi na osnovi bleščečih gmotnih danosti, pa tudi za tiste, ki v udobju svobodnega sveta pozabljajo na svoj izvor, prinašamo naslednji ponatis. — Op. ured.

Bilo je dolga leta pred drugo svetovno vojno. Jugoslavijo, zlasti pa Slovence, je tedaj tlačila diktatura pokojnega kralja Aleksandra. Takrat bi bil za novega jugoslovanskega poslanika v London moral iti znan srbski politik. Aleksandrova vlada je vprašala, ali bi Anglija imela kake pomisleke, če pride ta mož zastopat Jugoslavijo na angleški dvor. Iz Londona so odgovorili, da jim ne bi bil zaželen, ker nima čiste preteklosti. Dognali so namreč, da je njegov oče nekoč, pred davnimi leti, imel težave z oblastjo zaradi

ponarejanja neke menice. Ta očetov stari, doma že kdaj pozabljeni pregrešek, je tiste čase bil zadosti, da sin ni mogel postati jugoslovanski poslanik v Londonu. Takrat sta poštenje in pošten rod še nekaj veljala.

Septembra 1945, kakih petnajst let za tem dogodkom, je bilo v Londonu prvo posvetovanje zavezniških zunanjih ministrov po končani vojni. Na tem posvetovanju je vzbujal pozornost, še bolj pa nevoljo in zgledovanje vseh pričujočih državnikov zastopnik nove, Titove Jugoslavije. Bil je čokat, racajoč, malce grbast in malce šepav človek širokega obraza. Brke in obraz, še bolj pa trmasto, surovo in oblastno vedenje so ga delali na las podobnega sovjetskemu zunanjemu ministru Molotovu, čigar zvesti hlapec je tudi bil.

Ta Titov zastopnik je govoril v nerazumljivem jeziku, tolkel po mizi, zmerjal na vse strani s fašisti in reakcionarji. Bilo je videti, da je na to mednarodno posvetovanje prišel naravnost iz gozda, iz razbojniške in morilske družbe. Ne sebi, ne državi, katero je zastopal, ni delal časti. Svojemu narodu pa, za čigar meje in koristi bi se bil moral v Londonu boriti, je s tem vedenjem neznansko škodil; zakaj pomagal je, da smo Slovenci znova izgubili Gorico in Trst.

Povrh tega je ta človek v omenjeni visoki mednarodni družbi bil edini minister, čigar rok se je dobesedno držala še sveža kri lastnih rojakov; edini minister — morilec.

Včasih, ko je poštenje na svetu še nekaj veljalo, bi se tak človek ne bil smel in ne mogel niti prikazati na tako posvetovanje. Zdaj je pa isti angleški dvor, ki je petnajst let poprej zaprl vrata jugoslovanskemu državniku, čigar oče je imel majhen madež na svoji časti, z vsem spoštovanjem sprejel v svoje dvorane novega jugoslovanskega ministra — morilca. Ministrski predsedniki in zunanji ministri velikih držav so zdaj brez pomisleka stiskali roko, ki je bila omadeževana s krvjo lastnega naroda. Slovenskega naroda, čigar najhujši krvnik in uničevalec je ta človek bil. Tako se spreminjajo časi!

Ta mož je bil v tej družbi edini, ki je na tako mesto prišel ne po poštenem delu za svoje ljudstvo, marveč po izdaji; kot hlapec tuje sile; kot apostol tuje ideje; kot oznanjevalec tujega nauka; kot zagovornik tujih koristi. Ta človek je bil EDVARD KARDELJ, minister jugoslovanske komunistične vlade, Titov zaupnik št. 1; najzanesljivejši in najmočnejši sovjetski agent v današnji Jugoslaviji; prvi v skrivnostni četverici, ki drži na vajetih Tita in vso današnjo komunistično politiko v Jugoslaviji in na Balkanu; član Centralnega Komiteta Komunistične Partije Jugoslavije; duša Komunistične Partije Slovenije; zastopnik jugoslovanskega komunizma v obnovljeni Kominterni (do njenega preloma s Titom in Jugoslov. Kom. Partijo); ustanovitelj in prvi podpredsednik Osvobodilne Fronte v Sloveniji; komunistični poslanec za mesto Ljubljano; človek, ki je začel in izpeljal krvavo komunistično revolucijo v Sloveniji ter s tem Sovjetski zvezi pomagal priti do Trsta in do Sredozemskega morja; ustanovitelj ter prvi poveljnik VOS-a, poznejše OZNA-e v Sloveniji; mož, ki je zasnoval in izvedel umore slovenskih

političnih prvakov, duhovnikov in oficirjev leta 1941 in 1942; rabelj, ki je zapovedal in vodil množične pokolje poštenih Slovencev spomladi 1942; ki je odgovoren za morijo Slovencev v Jelendolu in Mozlju v jeseni 1943 in za zverinsko pobijanje tisoč in tisoč slovenskih vojakov-domobrancev junija 1945.

Če hočemo vedeti, kakšen in koliko vreden je kak politični sistem ali režim, je dovolj, da poznamo ljudi, ki so ga postavili na noge in ki ga vodijo. Edvard Kardelj je bil eden poglavitnih očetov današnje Titove komunistične Jugoslavije. On je dal tudi naši domovini, Sloveniji, politični in socialni red, kakršen vlada danes ondi. On je slovenski narod vnovič vrgel ne le v sužnost balkanske diktature, temveč tudi v jarem sovjetskega, azijskega nasilja.

Če hočemo torej vedeti, kakšen in koliko vreden je današnji politični red in sistem v Sloveniji, je dovolj, da poznamo značaj, življenje in delo človeka, ki je to stanje doma ustvaril. Zadostuje, da poznamo Edvarda Kardelja.

Rdeči kralj se pelje

Slovenski kmetje, ki prebivajo na Gorenjskem ob cesti med Ljubljano in Bledom, so bili pred zadnjo vojno vajeni videti na tej cesti marsikaj. Gledali so razkošne avtomobile srbskih kraljev in knezov, angleških vojvod ter grških princev in kraljičin. A vse tisto ni bilo nič v primeri s tem, kar vidijo danes, ko se tod vozi nova, rdeča gospoda; nova, najhujša diktatura od vseh, kar smo jih Slovenci v svoji zgodovini poznali.

Ob gradu Brdo pri Kranju, kjer je včasih prebival knez namestnik Pavel, poleti skoraj vsak dan dvakrat pridrvi dolga vrsta črnih, elegantnih avtomobilov. Pred njo in za njo se vozi še daljša vrsta do zob oboroženih oznovskih miličnikov na motornih kolesih.

„Rdeči kralj se pelje v Ljubljano“, pravijo kmetje sami pri sebi ter se naglo obrnejo k svojemu delu, zakaj preveč ogledovati „tovariša-kralja“ je nevarno. OZNA in on se na moč bojita atentatov. Zaradi tega je najboljše, če se človek čim manj meni za te motorizirane procesije. Tisti pa, ki so se dve leti ali tri potikali po gozdovih kot partizani in poslušali tovariša v kraljevskem avtomobilu, kako jim je pridigal o enakosti v novi svobodi; tisti, ki so kot pristaši Osvobodilne fronte gnili po nemških koncentracijskih taboriščih, ti pa ob tem prizoru stiskajo zobe, rekoč: „Torej zato smo se bili in erkavali po gozdech in po lagerjih, da je po naših hrbtih zlezla na vrh nova gospoda; še slabša in še bolj gnila od prejšnje! Naj zlodej vzame vse skupaj, če ni bilo prej boljše!“

Prej — to je, pred vojsko in pred revolucijo, ko na Brdu, v razkošju nekdanjega knežjega dvorca še ni prebival in se tod vozaril veliki revolucionar in proletarec Edvard Kardelj. Prej — to je v tistih časih, ki bi jih Kardelj in njegovi tako radi izbrisali iz zgodovine in ljudem iz spomina — pa jih ne morejo.

Včasih je v tej procesiji manj avtomobilov, pa več oznovcev na motorjih. Kmetje ob cesti vedo, da se tedaj vozi v Ljubljano „rdeča kraljica“ — Kardeljeva žena. Pelje se v Ljubljano k mojškri ali v slaščičarno. Kadar sta bila na Brdu Kardelj in njegova žena, „rdeča kraljica“ Pepca, nekdanja neznatna delavka v ljubljanski tovarni Saturnus, tedaj je morala največja in najboljša ljubljanska slaščičarna Petriček delati samo za njiju in za njun dvor, noč in dan...

Poklic: revolucionar

Tako je živel v času, ko v Sloveniji vladata baje cnakost in „ljudska oblast“, Edvard Kardelj, ki ni vse svoje življenje bil nič in ni poštenega dela nikoli poznal. Edini poklic, ki ga je opravljal, je bil poklic revolucionarja. Kot revolucionar, kot obrtnik prevrata, je ta človek živel od dela za nesrečo in pogubo svojega naroda. Njegovo življenje najbolj zgovorno priča, za kaj se je ta človek boril. Ne za tisto, o čemer je leta in leta govoril in pisaril: da se bori za zmago delavca, za odpravo socialnih krivic, za svobodo in za ljudsko oblast. Ne, boril se je za to, da bi sam prišel k najbolj polnemu koritu. Boril se je za oblast, ki na jbi mu prinesla gradove, avtomobile, razkošje, v kakršnem ni pred njim živel noben oblastnik na Slovenskem.

Po vsem poštenem svetu spoštujejo ljudi, ki se do takih mest in do takega življenja prikopljejo z delom in sposobnostjo. Kardelj si je vse to pridobil s prevratom, s pokoli, z revolucijo; s tem, da je služil tuji državi in tujim koristim. Ves slovenski narod je z revolucijo pahnil v nesrečo, da bi nasitil svoj pohlep po oblasti in udobju. Dokaz za to je vse njegovo življenje in delo.

Edvard Kardelj, s poznejšim partizanskim imenom „Krištof“, se je rodil leta 1910 v Ljubljani. Njegov oče, kateremu je šc mlad prizadel dosti hudega, je bil najprej krojač, potem pa sluga na bivši banski upravi v Ljubljani. Po končani osnovni šoli so poznejšega rdečega ministra vpisali na učiteljsko šolo v Ljubljani. Učiteljišče je lahko obiskoval le, ker je dobival podporo od države, katero je potem v zahvalo pomagal razbijati, in od ljudi, katere je pozneje dajal pobijati († dr. Natlačena). Ko so mu podporo priznali, se je moral zavezati, da jo bo pozneje odslužil s tem, da bo po končanih naukih 22 mesecev učil na državnih šolah. Te obljube — kakor še mnogo drugih obljub, častnih besed in drugega — ni nikoli izpolnil.

V drugem letniku učiteljske šole, ko še ni bil star šestnajst let, je Kardelj že postal član tajne komunistične mladinske organizacije v Ljubljani. Učil se je srednje dobro; tem boljše pa je že tedaj delal za komunistično partijo. V četrtem letniku učiteljišča je bil že med voditelji rdeče mladine v Sloveniji ter je s Kidričem, Tomšičem, Kermaunerjem, Židanom, Klopčičem in drugimi postavljaj temelje komunistični organizaciji v Sloveniji ter pripravljaj prve napadalne oddelke za bodočo revolucijo.

Osem mesecev potem, ko je končal šolo, so ga prijeli ter ga zaradi

prevratnega, veleizdajalskega dela obsodili na dve leti ječe. Zapori v bivši Jugoslaviji so bili visoke šole za komunizem. Tudi Kardelj je v ječi v Sremski Mitrovici končal komunistično univerzo, katero je tam vodil njegov poznejši ministrski tovariš, srbski Jud Moša (Mojzes) Pijade. Dopolnil je svojo že itak obsežno komunistično izobrazbo ter se podkoval v vseh katekizmih komunistične ideologije in taktike.

Po vrnitvi iz ječe je živel brez dela; od žuljev svojega očeta — siromaka. Na skrivaj je nadalje organiziral Komunistično Partijo Slovenije ter njene člane šolal za bodočo revolucijo in državljansko vojno, organiziral je delavske in študentske štrajke. 23. oktobra 1934 je uradno izstopil iz katoliške cerkve, osem dni nato pa se je civilno poročil z neko Faniko Mežanovo iz Radovljice ter živel od njenega zaslužka.

Razen z organiziranjem Partije ter z vzgojo komunističnih kadrov se je te čase začel baviti s pisanjem bolj ali manj odkrito rdečih razprav, s katerimi je v komunistični luči prikazoval slovensko zgodovino in razmere od leta 1848 dalje. Te reči so mu priobčevali razni slovenski liberalni listi, kakor „Ljubljanski Zvon“, „Sodobnost“ in drugi. Tem je bil tedaj v njihovem boju proti tako imenovanemu klerikalizmu dober zaveznik, tudi če je bil komunist. Kardelj je počasi odprl vrata v liberalne liste celi vrsti komunističnih pisarjev, kar je bilo za slovenski komunizem in za njegov razvoj sila važno. Komunisti tedaj niso mogli in niso smeli imeti svojega tiska. Kardeljeva prevejana taktika, pa slepota slovenskih liberalnih krogov sta omogočili, da so komunisti prodrli in polagoma prevzeli vse slovenske liberalne liste in revije ter iz njih naredili orodje za dosego svojih namenov. Tako je slovenski liberalizem sam sebi pripravil smrt.

Na visoki šoli revolucije v Moskvi

Konec novembra 1934 je Kardelj na tihem izginil iz Ljubljane. Dobil je od Kominterne zapoved, da mora priti na šolanje v Sovjetijo. Tam je končal dveletno revolucionarno akademijo (visoko šolo za revolucijo) tako dobro, da je bil takoj nato nastavljen za profesorja na njej. Tako je do leta 1938 v Moskvi vzgajal pokliene revolucionarje za Balkan in Srednjo Evropo. V tem času se je Kardelj tudi spoznal z voditelji Kominterne Dimitrovim, Togliattijem, Thorezom, Belo Khunom, Rakoszyjem, Ano Pauker, Earl Browderjem ter drugimi rdečimi prvaki na svetu.

Ko se je v Evropi začela druga svetovna vojna, je Kominternina konec leta 1938 Kardelja spet poslala v Slovenijo. Tam je po navodilih iz Moskve začel s pripravami za bodočo komunistično revolucijo v Sloveniji, ki naj bi bliznato z bližajočo se vojno Sovjetom pomagala, da dosežejo enega pglavitnih ciljev vse svoje politike: da preko slovenskega ozemlja pridejo do Trsta in s tem do Sredozemskega morja, odkoder bi rdečo revolucijo zancitili v ostali Evropi in po vsem svetu.

Po vrnitvi iz Sovjetije je Kardelj postal ne le duhovni, marveč tudi dejanski poglavar in voditelj vsega slovenskega komunizma. Svoje delo je začel s tem, da je organiziral delavske štrajke; da je po svojih agentih sabotiral obrambne priprave v Sloveniji; da je z agitacijo med vojaštvom jemal ljudem voljo za boj proti hitlerjanstvu, ki je tedaj začelo nevarno ogrožati našo domovino. Prirejal je demonstracije proti vpoklicem v vojsko in na orožne vaje ter hujskal zlasti mladino na univerzi k najrazličnejšim nastopom proti oblasti. Že tedaj je pripravljala tajna skladišča orožja, ki so ga zbirali njegovi zaupniki, ter dajal navodila, kako naj se po zasebnih hišah urejajo in zidajo skrivališča za voditelje bodoče revolucije.

Poleg tega je tiste čase opravil še eno, nadvse važno nalogo. S spretnim, zakrinkanim pisanjem v razne liste je pod pretvezo boja proti diktaturi, pod pretvezo prizadevanja za demokracijo in obrambo slovenskih narodnih pravic pridobival zase, to je, za komunizem, slovensko mlado inteligenco in pa študentovsko mladino. Inteligenca je bila nezadovoljna s svojim gospodarskim položajem — bilo je je preveč, da bi mogla dobiti doma dovolj sebi primernih mest in kruha.

Inteligenca in mladina sta šli za tistim, ki je oznanjal glasno narodni in socialni program. Nista pa videli, kakšni nameni so se v resnici skrivali za Kardeljevimi prizadevanji. Le redki ljudje so tedaj v Sloveniji jasno spoznali pogubnost Kardeljevega dela. Toda nihče ni tedaj maral poslušati njihovih opozoril, da je eno in drugo le voda na komunistični mlin; nihče ni maral verjeti, da se komunizem pod Kardeljevim vodstvom z vsemi sredstvi in zvijačami, v sto oblikah pripravlja za naskok, ki utegne preplaviti Slovenijo.

S tem, da je preračunano znal izkoristiti tedanje politične in splošne razmere v Sloveniji ter pridobiti precejščen del slovenske inteligence in študentske mladine zase, je Kardelj postavil enega poglavitnih temeljev za bodočo zmago komunistične revolucije pri nas.

Od Boga zaznamovan

Kmalu po vrnitvi iz Sovjetije se je Kardelj v drugo poročil. Prva žena se je od njega ločila potem, ko je pobegnil v Moskvo. Tudi v drugo se je poročil civilno, na „levo roko“, kakor pravimo pri nas. Druga njegova žena je bila Pepa Maček, delavka in komunistična agitatorica iz Zadobrove pri Ljubljani. Njen brat, Ivan Maček, je bil rdeči prostovoljec v španski državljanski vojni, kasneje partizanski general in poglavar OZNA-e za Slovenijo, pa tudi notranji (policijski) minister v slovenski komunistični vladi. Mož — Kardelj, žena in svak — vsi trije so bili tudi komunistični poslanci.

Pri Slovencih je vera, da se je ljudi, katere je Bog že pri rojstvu zaznamoval s kako telesno hibo, treba varovati, ker so po navadi hudobni. Če za koga to drži, potem drži za Edvarda Kardelja. Tudi on je bil že od rojstva zaznamovan s čudno boleznijo, ki ji znanost pravi „hereditarna ataksi-

ja“ ali „Friedrichreichova bolezen“. Človek, ki jo ima, preveč vzdiguje noge in hodi na široko, ko da bi se bal pasti. Govori počasi, guga se z vsem telesom in močno maha z rokami. V poznejših letih mu po navadi začne rasti grba. Bolezen je neozdravljiva in zelo vpliva na živčevje, pa na duševno razpoloženje. Ljudje, ki jo imajo, sovražijo človeško družbo. Prepričani so, da jih ves svet mrzi in preganja. Zaradi tega se skušajo nad njim maščevati in so pri tem sposobni vsega, tudi najhujše okrutnosti in podlosti. Pogosto so zelo bistre glave. Če se v kako stvar zagrižejo, skušajo svoj cilj doseči za vsako ceno, pa naj bo ta cilj še tako slab in škodljiv. Skratka, ljudje s to boleznijo niso normalni, zdravi ljudje in v človeški družbi lahko delajo veliko škodo.

Opis lastnosti, ki jih poraja ta bolezen, je že točen opis Kardelja in njegovega značaja. Vse njegovo politično in drugo delo je bilo od vsega začetka prevzeto s silovitim sovraštvom do vsega obstoječega reda in do obstoječe človeške družbe. Njegovi zločini nad lastnim narodom in nad posameznimi slovenskimi rojaki, njegova blazna zagrizenost in neusmiljenost, katero je, kakor bomo videli v drugem delu tega prikaza, pokazal med revolucijo; neizprosno preganjanje vseh, o katerih je sodil, da so bili njegovi nasprotniki; njegovo sovraštvo do Boga in do Cerkve — ko da sta ta dva kriva vsega, kar je v življenju prestal — vse to priča, da nimamo opravka z normalnim človekom, temveč prej z neuravnovešenim divjakom, ki mu je Bog že ob rojstvu dal posebno znamenje, da bi se ga ljudje ogibali in mu ne pustili do besede. Gorje narodu, pri katerem celo prvaki nosijo na sebi to znamenje!

Prvo izdajstvo

Ko je Hitlerjeva Nemčija napadla bivšo Jugoslavijo, je Komunistična partija napela vse sile, da bi se država čim prej podrla. Sovjetska zveza in Hitlerjeva Nemčija sta bili tedaj še zaveznici. Zato so slovenski komunisti, ki jih je vodil Kardelj, storili vse, da bi Hitlerjevi vojski delo olajšali.

Partija je ob izbruhu vojne izdala letake, v katerih je napadala demokratske države, češ da hočejo one potegniti naš narod v „imperialistično vojno“. Z agitacijo med vojaštvom je jemala pogum in voljo za obrambo. S sabotažo v vojnih tovarnah, v prometu in v vsej obrambni organizaciji je skušala preprečiti vsak odpor proti nacističnemu napadu. Delali so z roko v roki z nemško peto kolono, ker so tako zahtevale koristi Sovjetov. Agitirali so za pobeg iz vojske ter širili ob začetku napada najbolj nemogoče izmišljene novice, da so z njimi begali vojaštvo in ljudstvo. Ni čuda, če sta zaradi tega nemška in laška vojska zasedli Slovenijo brez strela in brez slehernih žrtev. Ko so vsi Slovenci od žalosti in bolečine sklanjali glave, da ne bi videli tujcev, kako si dele našo zemljo, so komunisti prirejali Hitlerjevim tolпам slovesne sprejeme ter nemške tanke obsipali s cvetjem — ker je tako dejala Kominternna, katere veliki hlapec v Sloveniji je bil Edvard Kardelj.

Tedaj je Kardelj prvič izdal slovenski narod, ko ga je s svojim razdiralnim delom pomagal spraviti v nacifašistično sužnost.

Zasedbo in razkosanjem Slovenije na tri okupatorske države — Nemčijo, Italijo in Madžarsko — se končuje prva doba Kardeljevega dela na škodo slovenskega naroda. Do tedaj je organiziral Komunistično Partijo Slovenije po skušnjah, ki si jih je pridobil na teoretičnem in praktičnem šolanju v Sovjetiji, kjer se je podkoval v revolucionarni taktiki na podlagi skušenj iz španske in kitajske državljanske vojne. Vzgojil je Partiji njene prve udarne skupine ter razpredel tajno agitacijsko in propagandno mrežo po vsej Sloveniji. Slovensko partijo je povezal s hrvatsko in srbsko ter italijansko in avstrijsko. S spretnim nastopanjem in pisanjem je pridobil velik del slovenskega tiska za Partijo ter skoraj večino slovenske inteligenčne mladine za komunizem, katerega je prodajal v ovčjem oblačilu demokracije in svobode. S svojim propagandnim pisanjem in kritiko je zelo omajal ugled obema dotodanjima glavnima slovenskima političnima strankama.

Vojna in okupacija pa sta v Sloveniji ustvarili razmere, v katerih se je lahko začelo Kardeljevo življenjsko delo: REVOLUCIJA med slovenskim narodom. Komunistična revolucija v deželi, ki je veljala za eno najbolj katoliških v Evropi; kjer so bile socialne in kulturne razmere za komunizem kar se da neprikladne; kjer je komunistična stranka pomenila neznatno manjšino in bila brez slehernega političnega vpliva; kjer je velika večina komunizem in njegov totalitarni red odklanjala — pa je revolucija pri nas kljub temu zmagala!

In zmagala je v veliki meri zaradi tega, ker jo je vodil zagrizen, sposoben, brezobziren, nemoralen in zlasti krvoločni človek, kakor je bil Edvard Kardelj, ki je znal mojstrsko izkoristiti razmere, napake nasprotnikov ter stisko, v katero sta Slovence vrgla vojna in tuja okupacija, ne da bi se bil pomišljal uporabiti katero koli, še tako slabo in obsojanja vredno sredstvo; ker jo je vodil človek, ki se ni pomišljal pobiti tisoče lastnih ljudi, ki so mu zapirali pot k cilju; ker je revolucijo v Sloveniji vodil človek, ki je bil — morilec, kakor bomo dokazali na podlagi dejstev in dokumentov.

—o—

22. junija 1941 se je začela vojna med Sovjetsko zvezo in Nemčijo. V začetku je Sovjetom slaba predla. Kominternu je tedaj dala zapoved, da morajo komunistične stranke po vsej zasedeni Evropi začeti z uporom proti Nemcem. Treba je bilo za vsako ceno rešiti komunistično centralo, tudi če se posamezni narodi po Evropi pri tem uničijo.

Slovinci smo tedaj za svoje politično delo doma dobivali navodila od svojih zakonitih zastopnikov v tujini. Odondod so prihajala svarila, naj ne začujemo z nepremišljenim uporom tedaj, ko nam še nihče ni mogel pomagati in ko konca vojne ni bilo še nikjer videti. Če hočemo sebi dobro, naj bomo pri miru kakor drugi zasedeni narodi — Čehi, Danci, Belgijci itd. Znamenje za vstajo bo o pravem času prišlo iz Amerike in od drugod.

A Kardelj je od Kominterne dobil drugačno zapoved: tudi v Sloveniji

se mora začeti upor, odnosno komunistična revolucija pod krinko upora proti okupatorju, in to za vsako ceno! A s to rečjo je bilo težko. Če bi bila vstajo razglasila Komunistična Partija Slovenije sama, bi je ne bil nihče poslušal. Prvič zaradi tega ne, ker ona in njeni voditelji niso v našem javnem življenju pomenili nič; drugič pa, ker komunistom, ki so še do včeraj bili Hitlerjevi zavezniki, ne bi nihče verjel, da se bore za kake narodne cilje proti tistemu, kateremu so do tedaj poljubljali škorenj.

Kardelj je vse to vedel. Zaradi tega si je izmislil zvijačo, ki naj bi mu za cilje komunizma pomagala pridobiti vsaj nekaj lahkovernih Slovencev.

Osvobodilna fronta — Kardeljeva krinka za komunizem

Ta zvijača je bila Osvobodilna fronta. Slovencem ni niti na misel hodilo, da bi se šli boriti za komunizem in revolucijo. Zaradi tega jih je bilo treba z lažjo in pretvezami prepričati, da se bore za nekaj drugega: Recimo za osvoboditev in rešitev izpod tujega jarma, katerega so vsi Slovenci le težko držali na vratu. Organizacija, ki naj bi ta boj vodila, bi morala biti na videz povsem narodna in sprejemljiva za vsakega Slovenca, v resnici pa naj bi bila le drugo ime za Komunistično Partijo.

Kardelj je v ta namen zbral okoli sebe nekaj vodilnih slovenskih komunistov, poleg njih pa skupino drugih, bolj ali manj znanih ljudi, pripadnikov drugih političnih skupin. Po večini so to bili razni nezadovoljneži, ki so po svojem mišljenju in po svojem srcu vsi bili če že ne komunisti, pa komunizmu zelo blizu. Drugi spet so mislili, da se bodo s pomočjo komunizma priklopali do politične veljave, ki bi si je zaradi svoje nesposobnosti sicer po redni, demokratični poti nikoli ne mogli pridobiti.

Ta skupina ljudi, ki niso v slovenski politiki predstavljali ničesar, se je julija 1941 proglasila za „Osvobodilno fronto slovenskega naroda“. Osvobodilna fronta je bila ena največjih in najbolj krvavih sleparij, ki si jih je Kardelj privoščil na račun ubogega slovenskega naroda.

Kardelj je z Osvobodilno fronto hotel doseči naslednje cilje:

1. dobiti krinko, pod katero bodo komunisti v Sloveniji lahko neopazno izvedli rdečo revolucijo in sicer še med tujo okupacijo, ki jim bo delo olajševala. Zavedal se je, da bodo okupatorji podpirali, ali pa vsaj trpeli vsako organizacijo in vsako gibanje, ki bo Slovence cepilo in jih zavajalo v medsebojni boj, zaradi česar se ne bodo mogli združiti v enoten odpor proti tujcu in njegovemu nasilju;

2. s tem zagotoviti Partiji monopol za odpor proti okupatorju; to se pravi, monopol za geslo, pod katerim bi se Partija pod krinko Osvobodilne fronte politično in vojaško organizirala. S tem je Kardelj za vsako ceno hotel preprečiti, da bi se v Sloveniji ustanovila kaka druga organizacija, ki bi se res borila proti okupatorju ter si tako pridobila politično in vojaško legitimacijo, da ob koncu vojne prevzame v domovini oblast in tam

uvede drugačen politični red, kakor pa so ga hoteli imeti komunisti;

3. proglasiti Osvobodilno fronto za edino zakonito oblast v Sloveniji, kateri mora biti pokorno vse;

4. vse tiste, ki se ne pridružijo Osvobodilni fronti, proglasiti za izdajalce ter jih potem kot „zakonita oblast“ pobiti — to je, pobiti vse nevarne nasprotnike komunizma;

5. s praznimi in vojaško nepomembnimi nastopi dražiti okupatorja, da bo začel divjati nad Slovenci, jih pobijati, jim požigati domove ter jih odganjati v koncentracijska taborišča. S tem bodo v Sloveniji nastale razmere zaradi katerih bodo ljudje prisiljeni iti v gozd, med partizane, množit komunistične vrste ter sami sebi kopat grob. Kardelj se je namreč dobro zavedal, da s samo propagando, brez tuje pomoči Slovencev do tega ne bo mogel pripraviti;

6. za vsako ceno in z vsemi sredstvi zagotoviti Partiji popolno vodstvo nad Osvobodilno fronto; zagotoviti ji vodstvo v partizanskih oddelkih; zanetiti državljansko vojno pod pretvezo boja proti „izdajalcem“; pobiti tako čim več nekomunističnih Slovencev, ostale pa zastrašiti in tako pripraviti vse potrebno, da bo Partija ob koncu vojne prevzela v Sloveniji vso oblast ter našo deželo spravila pod jarem sovjetskega imperializma;

7. prepričati z lažno propagando tujino, da se edino Osvobodilna fronta v Sloveniji bori proti okupatorju ter si zagotoviti moralno, denarno in vojaško pomoč Amerike in Anglije, ki bosta tako sami pomagali postaviti na noge nevarnega bodočega sovražnika v Srednji Evropi in obožiti najbolj izpostavljeno prednjo stražo sovjetskega imperializma.

„Boj proti okupatorju“

Kardelj je bil tedaj edini človek v Sloveniji, ki je imel v rokah tajno, upeljano, dobro razpredeno in izurjeno organizacijo za podtalno politično delo — partijsko mrežo, ki se je na tako delo pripravljala že leta in leta. Ta je začela z organiziranjem Osvobodilne fronte, z zbiranjem orožja in denarja ter s propagando.

V jeseni 1941 je Kardelj napovedal „boj proti okupatorju“. Napovedal ga je tako, da je v Ljubljani in na deželi velel pobijati — Slovence. Začeli so se atentati in umori, ne Lahov ali Nemcev, marveč takih Slovencev, ki so že sami, brez Partije, organizirali boj proti okupatorju na narodni, nekomunistični podlagi, in pa umori tistih, ki so ljudstvo odvrčali od komunistične Osvobodilne fronte in bi bili sposobni organizirati odpor proti njej, če ne prej, pa vsaj ob koncu vojne. S tem bi preprečili, da bi v Sloveniji zavladal komunizem.

Prve žrtve Kardeljeve Osvobodilne fronte torej niso bili Nemci ali Italijani ali Madžari in njihovi pravi hlapci, marveč pošteni Slovenci. Najprej so komunisti začeli z atentati na bivše višje častnike (npr. gen. Rupnik), potem na znane nacionaliste (npr. inž. Emer), nato na politike (A.

Praprotnik), nazadnje na vse, ki so si upali z besedo ali dejanjem upreti komunističnemu nasilju. Med temi so bili zlasti katoliški duhovniki, kakor npr. dr. L. Ehrlich, člani katoliških organizacij in vidnejši ljudje iz nekomunističnih političnih skupin, bodisi liberalnih, klerikalnih ali socialističnih. Kardelj je vse te ljudi proglasil za izdajalce. Po ogromni večini so to bili sami ljudje, katerih nacionalna preteklost je bila neskončno bolj čista od njegove. Kogar Kardelj ni mogel spraviti s sveta po svojih bircih, ga je po svojih zaupnikih, ki so sedeli po vseh laških komandah, spravil v roke Italijanom. Zadosti je bilo, da so komunistični ovaduhi človeka označili kot nacionalista, kot prijatelja Amerike in Anglije, ali kot — komunist, pa je romal v koncentracijsko taborišče ali pa pred okupatorske puške — kot talec.

Kakšen je v resnici bil ta Kardeljev „boj proti okupatorju“, najbolj zgovorno priča naslednji dogodek:

Maja meseca 1942, potem ko je Osvobodilna fronta dala v Ljubljani in na deželi pobiti že na stotine zavednih Slovencev in ni bil varen življenje nihče, kdor je bil znan kot nekomunist, so se fašistovski generali in ministri mirno in nemoteno sprehajali po ljubljanskih ulicah. Nikomur se ni skrivil niti las na glavi. Osvobodilna fronta se je na moč varovala, da bi s kakim nepremišljenim dejanjem ne spravila Lahov, svojih najboljših zaveznikov, v slabo voljo. Tedaj se je prvič in poslednjič zgodilo, da je mlad, nepremišljen komunistični atentator na lastno pest vrgel bombo v restavracijo pri „Levu“ v Ljubljani. Tam so tedaj jedli fašistovski uradniki. Pri atentatu je bila ubita fašistka Gabriela Rea. Lah so za to postrelili dvajset nedolžnih, po večini nekomunističnih Slovencev kot talce. To je bil edini atentat, ki ga je neki član Osvobodilne fronte naredil brez Kardeljeve vednosti in odobritve in povrh vsega proti okupatorjevim ljudem.

Vse umore in atentate je tedaj naročal in določal Edvard Kardelj. Ko je ta človek, tedanji poglavar VOS-a, pozneje OZNA-e zvedel, da je v Ljubljani bila po nesreči ubita neka fašistka — kaj je naredil? Ali je atentatorja za to pogumno dejanje, za ta prvi in edini nastop Osvobodilne fronte proti okupatorju v Ljubljani pohvalil? Kaj še! Zdivjal je, ko da so ubili kakega vodilnega komuniste. Svoji namestnici v Ljubljani, „Marjeti“ (s pravim imenom Zdenki Arničevi, ženi drugega komunističnega prvaka Borisa Kidriča, ki je vodila rdečo morilsko tolpo v Ljubljani) je 8. junija 1942 pisal takole:

„Zadeva pri ‘Levu’ je politično ponesrečena... Treba je vedeti, koga boš likvidiral... Treba je računati z malomeščansko mentaliteto in z — Italijani, ki so tu posebno občutljivi... Dalí smo z likvidacijo neke brezpomembne babe fašistom v roke orožje za hujskanje proti nam. In sploh, tak način individualnega terorja, kot je tu, ni v našem običaju. Po ‘Levovski’ akciji nimam zaupanja, da se tudi tu ne bo zgodila slična svinjarija...“

Atentat na fašistko, ki je potujčevala slovenske otroke, je bil Kardelju in Osvobodilni fronti svinjarija; umori tisočev Slovencev pa so bili —

narodno osvobodilna vojna! Na sodbo slovenskega naroda se Kardelj ni oziral, pač pa se je bal, kaj bodo rekli in mislili Italijani, proti katerim se je baje boril!

Zaradi tega dogodka se Kardelj kar ni mogel potolažiti in je Marjeti nekaj dni kasneje pisal še enkrat:

„Glede akcije pri 'Levu' se je točno to zgodilo, kar sem občutil, ko sem slišal prve vesti in sem ti tudi pisal. Akcija je za nas v vsakem oziru hudičevo ponesrečena in bo še imela težke posledice. Kako, ste se mogli odločiti za kaj takega, ne da bi se bili prej posvetovali z menoj? Jaz sem vam vse izrecno sporočil, na koga vrzite težišče“ (na Slovence, seveda, op. pisca) „v pismih tebi in ustmeno v razgovoru z Marjanom. Je velika razlika med akcijo in akcijo. Mi ne moremo pozdravljati takih sredstev...“

Z drugimi besedami, Osvobodilna fronta ne more pozdravljati atentatov proti okupatorju; namen njenih akcij je uničevanje Slovencev...

Ne samo, da je poglavar Osvobodilne fronte —, ki se je baje borila proti okupatorju — ta atentat ostro obsodil. Zgodilo se je celo nekaj drugega. Fašistovska policija v Ljubljani ni prej nikdar „mogla“ zaslediti in prijeti nobenega komunističnega morilca, pa naj je bil ubit še tako nedolžen in še tako pomemben Slovenec in dasi je dobro vedela, kje je treba ubijalce iskati. Atentatorja na fašistko Reo pa je ista policija imela v rokah že po nekaj dneh; seveda potem, ko so bili talci že postreljeni. Kardelj, ki je dosti vedel, bi morda znal pojasniti celo, kako se je zgodil ta... čudež!

Kaj hočete še več dokazov o tem, kakšen je v resnici bil boj Kardelja in njegove osvobodilne fronte proti okupatorju!

Morilec in učitelj morilcev

Ko je leta 1939 Kardelja prijela tedanja jugoslovanska policija ter ga zasliševala o tem, ali je komunist ali ne, je pod častno besedo izjavil: „Da sem komunističnega prepričanja, ne tajim. Pod častno besedo pa izjavljam, da nisem član Komunistične Partije in nikdar nisem bil... Odločno odklanjam in obsojam vsak individualni teror...“

Častno besedo o članstvu v Partiji postavlja na laž dejstvo, da je bil Kardelj imenovan za jugoslovanskega zastopnika v obnovljeni Kominterni. Kar se pa individualnega terorja — to je, pobijanje posameznikov — tiče, vidimo v prej navedenem lastnoročnem Kardeljevem pismu, da je on, in samo on, odločal, koga je treba v Sloveniji ubiti; to je, nad kom v Sloveniji je treba izvajati individualni teror, ki ga je ta mož baje vedno obsojal!

A ne samo to! Kardelj ni bil le edini in najvišji sodnik, ki je odločal o življenju in smrti tisočev Slovencev — dasi je „odklanjal individualni teror“ —; ne nosi samo odgovornosti za vse te umore, marveč je odgovoren še za nekaj drugega. On je komunistične morilce sam šolal, jim dajal navodila in zapovedi. To se pravi toliko, kakor da je sam moril. Minister,

kakor mu ga ni para na svetu; minister — morilec, ki dela čast svoji deželi!

Prva stvar, ki jo je Kardelj v okviru Osvobodilne fronte ustanovil ter podredil izključno sebi, je bil VOS. Tri črke, ki danes vzbujajo grozo vsakomur, kdor je preživel revolucijo in državljansko vojno v Sloveniji! VOS — Varnostna obveščevalna služba Osvobodilne fronte — je bila komunistična organizacija, katere naloga je bila vohuniti za političnimi nasprotniki komunizma ter jih pobijati, kadar je Kardelj dal nalog za to. Člani VOS-a so bili šestnajst do dvajset let stari komunisti in komunistke, ki so jih Kardelj in drugi komunistični prvaki za ubijanje — ali za „individualni teror“ — vzgajali v posebnih tečajih v okolici Ljubljane in v kočevskih gozdovih. Tam so se učili špijonaže, zalezovanja žrtev, zbiranja podatkov o tem, kaj žrtev dela, kod se giblje, s kom se družijo in kako določiti najprimernejše mesto in čas za atentat nanjo. Učili so se ponarejanja dokumentov, maskiranja in preoblačenja; končati so morali poseben tečaj v streljanju s pištolo in drugim orožjem ter v uporabljanju strupov. Do podrobnosti so morali obvladati vso atentatorsko in morilsko tehniko, kar si je komunizem nabral po skušnjah doma, v Rusiji, Španiji in drugod.

Morilce za VOS je Kardelj nabiral med mladino vseh slojev, zlasti pa v meščanskih krogih. Najprej je v teh mladih ljudeh ubil sleherni moralni čut, potem vsako usmiljenje in sploh vse, kar je bilo v njih človeškega. Znal jih je pokvariti in za zločin navdušiti tako, da so v moriji videli junaško in za narod zaslužno dejanje. Vzgojil jih je v slepi disciplini in poslušnosti, da so bili brez pomisleka pripravljeni ubiti brata, učitelja, prijatelja, tudi lastnega očeta — kogar jim je pač naročila Partija. Kardelj je za zločin izkoristil ves idealizem te mladine, njeno domišljijo, njeno težnjo po dogodivščinah, njeno romantiko, vse. Vse je znal usmeriti v zločin, ker so tako narekovale zahteve Partije.

Edino tako se je moglo zgoditi, da je npr. sedemnajstletni sin vseučiliškega profesorja Vurnika iz Ljubljane septembra 1942 sredi promenade mirno streljal na svojega sošolca, s katerim je uro prej sedel v slaščičarni. Za plačilo je vnaprej dobil plačano belo kavo in sto petdeset lir (četrtn dolarja!) Edino tako je razumljivo, da je mlad študent hladnokrvno počakal duhovnika in profesorja dr. Lamberta Ehrlicha, ki se je v družbi njegovega sošolca vračal od jutranje maše, ju pozdravil in med pozdravom ustrelil enega in drugega v tilnik. Potem je prijel pod roko dekletu, ki ga je čakalo in umor gledalo, ter izginil. Samo zaradi take Kardeljeve vzgoje se je moglo zgoditi, da se je tretji mlad človek preoblekel v duhovsko obleko, se dal naznaniti kot kaplan z dežele ter v sobi čez mizo mirno ustrelil bivšega bana dr. Natlačena, ko se je ta sklonil, da bi odprl pismo, katero mu je „kaplan“ prinesel. Samo iz te vzgoje moremo razumeti, da so se nedorasla deklleta iz najboljših ljubljanskih rodbin brez pomisleka metale

v postelje laškim oficirjem, da so držala z okupatorjem zvezo za Osvobodilno fronto.

Edvard Kardelj je dvakrat morilec: ni dal samo pobiti toliko Slovencev; ubil je tudi toliko mladih ljudi, katere je s. svojo satansko doslednostjo in nemoralnostjo vzgojil za zločince in morilce. Ti mladi ljudje, ki so leta 1942 šli skozi tečaje VOS-a, so pozneje vodili zloglasne morilske bataljone te organizacije. To je bilo leta 1943 in 1944, ko se je začel splošni slovenski odpor proti komunizmu. Tedaj Kardelj in Komunistična Partija pod krinko Osvobodilne fronte nista mogla Slovencev več krotiti z „individualnim terorjem“; treba jih je bilo začeti pobijati v množicah. To morijo so vodili mladi ljudje, ki jih je za to vzgojil Kardelj. Ti ljudje so bili na čelu OZNA-e — Odsek za zaščito naroda — ali, kakor se zadnji čas imenuje, UDV — Uprava državne varnosti — ene najstrašnejših špijonskih in ubijalskih organizacij, kar jih človeška zgodovina pozna.

„Streljajte... pobijajte...!“

Edvard Kardelj je kot ustanovitelj in poglavar VOS-a sam in osebno odgovoren za pobijanje nekomunističnih Slovencev v letu 1941 in 1942; za pokole stotin in stotin naših rojakov v Jelendolu in Mozlju oktobra 1943 in za zverinsko klanje slovenskih domobrancev v Teharjih in Kočevskem Rogu junija 1945. Če bi za to ne imeli drugega dokaza, zadostujejo njegova lastnoročna pisma, ki jih je kot poglavar VOS-a pisal spomladi in poleti 1942 „Marjeti“, svoji morilski desni roki v Ljubljani. Naj navedemo nekaj odlomkov iz njih! V prvem izmed teh pisem pravi:

„Zadnjič si me vprašala zaradi Na.“ (Dr. Natlačen, op. pisca). „Razume se, da se strinjamo. Bilo bi naravnost sijajno. Ali pa kdor koli podoben.“

Teden dni potem, ko je Kardelj pisal to pismo, je bil dr. Natlačen ubit v svojem stanovanju v Ljubljani...

V drugem od teh pisem piše Kardelj:

„Prepričan sem, da bo nemara že v bližnjih dneh položaj spremenjen, zato imejte vedno na muhi nekaj vodilnih tičev, da bi jih potem ob primernih prilikah lahko potolkli.“

Spet drugje pravi:

„Glede likvidacije: Omejite se na najnujnejše... primere... toda, sporazumeti se je treba za vsakega posebej, ter za belogardiste“ (to so bili vsi nasprotniki komunizma v Sloveniji, op. pisca) „za katere naj velja isto. Za protitalce“ (če so fašisti v Ljubljani pobili toliko in toliko nedolžnih ljudi, so komunisti na deželi pobili prav toliko, ne Lahov ali fašistov, marveč protikomunističnih Slovencev kot svoje talce, op. pisca) „naj poskrbe zunaj...“

„Likvidirajte v rundah...!“

„Likvidirajte v rundah. To je niz likvidacij druga za drugo, potem pa

napraviti malo trajnejšo pavzo in počakajte najugodnejšega političnega momenta. To zadržite imejte vedno pred očmi. Vselej poiščite najugodnejši moment.“

V četrtem pismu daje naslednja morilska navodila:

„Kar se naše odkrite b. g.“ (bele garde, to je nekomunistov, op. pisca) „tiče: kakor hitro dobite kake nove podatke o Cas. Žeb. itd., streljajte. Če se bo mržnja proti njim povečala v prihodnjih dneh, streljajte brez podatkov: Rupnika, čim ga dobite na muho.“

(Cas. je dr. Franc Casar, do leta 1941 tajnik JRZ v Ljubljani, eden vodilnih članov katoliškega študentskega društva Straže, ki so ga komunisti ubili 10. septembra 1943 na škofljici. Žeb. je dr. Ciril Žebot, eden vodilnih mlajših slovenskih politikov, začetnik gibanja za neodvisno slovensko državo, zdaj profesor na univerzi Duquesne v Pittsburghu. Njegov oče je bil ubit v Dachau, vsa njegova družina preganjana po nacistih in zdaj po komunistih.)

Naslednja Kardeljeva morilska zapoved pravi:

„Problem Mihajlovičevstva postaja zdaj — v zvezi z angleškimi porazi — aktualen. Mislim, da bi bilo sedaj dobro udariti po njih. Toda važno je tole: ko boste to napravili, morate imeti v rokah podatke. (Kakršnekoli!!!). To zaradi Angležev in zunanje političnih momentov sploh! Angležem je treba dokazati, da ne pobijamo zato, ker so njihovi, ampak, ker so okupatorski... Zato ne bi bilo slabo likvidirati Novaka in še koga njihove vodilne bande.“

Besedo „kakršnekoli“ je v pismu dvakrat podčrtal Kardelj sam. S tem je hotel povedati, naj si „podatke“, na podlagi katerih bi omenjene ljudi pobijali, pač izmislijo; samo da bodo imeli nekaj, s čemer bodo metali pesek v oči Angležem.

V petem pismu pravi:

„Zdi se mi, da jih v Londonu noče srečati pamet in jih bomo morali pač začeti pobijati.“

Šesto pismo ima dostavek:

„P. S. Poskusite v začetku likvidirati vsaj 2—3 belogardistične zaščitnike, da bodo ostali dobili strah.“

20. oktobra 1942, ko se je že začel splošni slovenski odpor proti komunističnemu nasilju, je Kardelj pisal „Matiju“, novemu poveljniku slovenskih partizanskih tolpa, naslednja naročila:

„Duhovne... vse postreljajte. Prav tako kulake (kmete, op. pisca) in kulaške sinove.“

„Učite ženske zastrupljati...!“

Še dva dokaza za brezobzirno krvoločnost, ki Kardelju po pravici daje naslov ministra-morilca. V pismu „Marjeti“ z dne 8. junija 1942 pravi:

„Ali ste že kaj pripravili v smislu reorganizacije kadra VOS-a v

cilju prilagajanja na nove prilike?... Mislim, da bi tudi v to delo bilo potrebno dati čim več žensk, tako v aktivno varnostno" (to je, ubijalsko, opisca) „kakor v obveščevalno. Naj nauče ženske streljati, zastrupljati in vse mogoče. Če ne boste reorganizacije pravočasno izvršili, bomo ostali brez kadra v Ljubljani.“

V istem pismu daje naslednja navodila za boj proti nasprotnikom komunizma:

„Po mojem se sedaj začenja tista vrsta vojske, ki je napol državljanska, in v kateri ujetnik ne obstoji niti kot pojmu, niti kot dejstvo; t. j. ko se kolje vse, kar pride pod nož...“

Zmagovalci v drugi svetovni vojni so fašističnim in nacističnim premagancem odpustili marsikaj. Niso pa nikdar prizanesli s sodbo tistemu, ki je pobijal ali pa zapovedal pobijati jetnike. Vsakdo tak je moral na vislice. Vendar je med državniki istih zmagovitih in demokratičnih narodov lahko sedel človek, ki je zapisal, da ujetnikov sploh biti ne more, ker je treba v medsebojnem boju poklati vse, kar pride pod nož!

Tisti slepi Slovenci, ki v „tovarišu“ Kardelju še vedno vidijo „velikega in modrega državnika nove Jugoslavije“, naj se ob teh pisnih zamislijo...

* * *

To je torej bil Edvard Kardelj, mož, ki je Slovenijo „osvobodil“. Osvobodil jo je s tem, da je pri nas izpeljal komunistično revolucijo ter spravil Slovence v jarem nove to pot komunistične diktature.

Edvard Kardelj, minister — morilec, je bil poosebljeni izraz nečloveškega političnega in socialnega reda, katerega je revolucija s krvjo in nasiljem uvedla v naši domovini. Dosegel je cilj, katerega si je postavil tedaj, ko se je odločil za poklic revolucionarja. Postal je rdeči, nekronani kralj Slovenije in se maščeval nad družbo, katero je sovražil od mladih nog. Njemu in njegovi revoluciji so k uspehu pomagale posebne razmere, ki jih je prinesel razvoj druge svetovne vojne in nerazumljiva in kratkovidna politika zahodnih demokratičnih držav, posebno Anglije. Politiki teh držav so bili prepričani, da s podpiranjem Tita in njegove Osvobodilne fronte pomagajo boju slovenskega naroda za osvoboditev izpod tujega jarma. V resnici so s tem pomagali kovati za slovensko ljudstvo še strašnejši jarem in so postavljali na noge komunizem v tistem evropskem predelu, ki je bil nekoč poglavitni branik Evrope pred naskoki z Vzhoda. Toda vsaj toliko, kakor vse to, je Kardelju k uspehu pomagala njegova nenaturalna, brezobzirna, nečloveška okrutnost ter strastna neusmiljenost, ki ni poznala meja, ne pomislekov.

Toda vsa slava, veličastje in razkošje, ki ga je Kardelj užival na grobeh tisoč in tisoč pobitih Slovencev, ni z njega izbrisala pečata, ki ga je nosil na sebi od rojstva, in znamenja, ki mu je za zmeraj ostalo od prelite slovenske krvi.

Po mirovni konferenci v Parizu so časnikarji, ki so svetu poročali o

poteku posvetovanj, naredili glasovanje o tem, kateri državnik na konferenci je bil najbolj nepriljubljen in najbolj oduren. Prvo mesto je glasno dobil podpredsednik Titove vlade Edvard Kardelj, minister s krvavimi rokami. To je bila prva sodba omikanega sveta nad ministrom — morilcem.

Kakšna bo šele sodba, ki jo bo o njem izrekel slovenski narod, katerega je Kardelj vrgel v morje trpljenja in v jarem najstrašnejše sužnosti, kar jih človeška zgodovina pozna?

IZ DRUŠTEV

Odvalimo kamen!

Velika noč 1979.

Velika noč je praznik pomladi. A nam kristjanom pomeni še mnogo več. Velika noč, spomin Gospodovega trpljenja in zmage nad trpljenjem, grehom in smrtjo, je začetek duhovne pomladi in prerojenja.

Po evangelistu beremo, da je angel Gospodov odvalil kamen od Groba: „NE BOJTE SE! JEZUSA IŠČETE, NAZAREČANA, KRIŽANEGA: VSTAL JE, NI GA TUKAJ. GLEJTE KRAJ, KAMOR SO GA POLOŽILI. TODA POJDITE NJEGOVIH UČENCEM IN PETRU, DA POJDE PRED VAMI V GALILEJO...“ (Mar 16, 6-7). Tako je angel velel ženam, ki so velikonočno jutro prišle do groba.

Bratje, tudi mi odvalimo kamen mlačnosti in otopelosti, ki duši naše življenje in nas ovira pri našem delu. Pokličimo v spomin našo preteklost; pomislimo na tisto nesrečno leto 1945! Vsemogočni nas je v svoji previdnosti rešil tedaj smrti, ki je doletela tisoče naših najdražjih. Rešil nas je, da bi mu mi zvesto služili in vršili poslanstvo onih, ki so tedaj bili pomorjeni. O, le vprašajmo se ob prazniku VSTAJENJA GOSPODOVEGA, kako izpolnjujemo obljube, ki smo jih Njemu tako zvesto obljubljali pred 34 leti! Ne dopustimo, da bi zaspali v svoji mlačnosti in brezbrizičnosti in da bi tudi nas moral Gospod opomniti, kot je opomnil svoje učence v vrtu Getsemani: „TAKO NISTE MOGLI ČUTI ENO URO Z MENOJ? ČUJTE IN MOLITE, DA NE PRIDETE V SKUŠNJAVA. DUH JE SICER VOLJAN, ALI MESO JE SLABO“.

Bratje, odvalimo kamen! Vstanimo v novo življenje, obrnimo se do Zveličarja in ga vneto in iskreno prosimo, da že skoro nakloni tudi naši domovini dan vstajenja. Domovina ječi v suženjstvu že vse od leta 1941. Gospod bo poslušal in uslišal našo prošnjo, ako smo vredni Njegovega uslišanja in ako smo resnično voljni in pripravljeni svoje življenje uravnati po Njegovem nauku, ako bomo pripravljeni za naš narod tudi nekaj žrtvovati.

Velika noč je tu, Kristus je vstal! Zmagoslavno je človeštvu poda-

ril življenje. Zato ne tičimo več pod kamnom otopelosti in malomarnosti pač, pa stopimo na plan! Prebudimo se, odvalimo kamen in vstanimo! Spoznajmo velike čase sodobnosti, odprimo oči in stopimo na delo! Postanimo apostoli našega časa!

VSEM ČLANOM IN NJIH DRUŽINAM ŽELIMO, DA VAM ZMA-GOSLAVNI KRISTUS PODELI SVOJ ŽEGEN.

ZA GL. ODBOR

S. Palčič

Dragi prijatelji-soborci:

Pozdravljeni v tem letu Gospodovem in 34. letu po Vetrinjski tragediji. Štiriintrideset let je dolga doba, v tem času se je mnogo spremenilo; vendar ostane dejstvo, da smo svedoki največje naše narodne tragedije v zgodovini, ki se je odigrala tistega usodnega leta 1945. Brez razlike, kje smo danes in kakšno je naše današnje življenje in stanje, *MI SMO ŽIVE PRICE* usodnih dogodkov, ko je brat ubijal brata, ko so komunisti uničili življenja tisočev mladih, idealnih Slovencev — domobrancev in tako zadušili vsako upanje naroda po resnični svobodi.

Vemo, predobro vemo, da so komunisti uničili življenja tisočev narodu vdanih borcev, odprto pa je vprašanje, če so uničili tudi idejo — duha, ki je pobitim borecem bila tista velika gonilna sila, da so vztrajali v borbi, da so ostali vdani svojemu narodu in narodovim izročilom in da so kot junaki in mučenci tudi žrtvovali svoja življenja na oltar domovine. Na to vprašanje pa moremo odgovoriti le vsak zase.

Če se ne zavedamo, da smo nekoč ramo ob ramo z junaki slovenskega naroda stali v gigantski borbi, če se zavedamo, da smo kot žive priče junaštva onih, ki so padli, dolžni njihovo delo nadaljevati, če je v nas še ostala iskrica tistega idealizma, s katerim smo nekoč brez strahu šli iz borbe v borbo, če smo za te ideje še pripravljeni žrtvovati vsaj nekaj svojega časa in sposobnosti, — potem *ideja naših junakov še živi* in je poroštvo, da bo nastopil čas, ko bodo naši junaki dosegli priznanje, ki jim gre, domovina pa dočakala svobodo, ki ji je bila ukradena leta 1941.

Organizacije delajo bilanco navadno na svojih letnih občnih zborih (za nas je to v septembru vsakega leta), toda zdi se prav in primerno, da ob vsakem novem letu pregledamo dejansko stanje med nami, v naši organizaciji in v okolju, kjer živimo in delujemo.

Analiza situacije mednarodnega dogajanja nikakor ne nudi rožnate slike. Zdi se, da skrajna levica stalno napreduje na škodo resnično demokratične družbe. V zadnjem letu dogodki niso bili nič drugačni in upanje zasužnjenih narodov po svobodi ni dobilo v zapadnem svetu nobene prave podpore. Zapad v svoji materialistični miselnosti rešuje svetovne probleme izključno na vidiku te miselnosti in se malo oziroma nič ne meni, koliko milijonov ljudi ječi v suženjstvu in upira svoje upanje proti Zapadu vpra-

šujoč „QUOUSQUE TANDEM“, kako dolgo še moramo čakati na dan, ko bomo zopet zaživeli človeku primerno življenje? Medtem ko komunisti počasi, toda sigurno napredujejo, svobodni svet izgublja postojanko za postojanko. Padla je Indokina, ostanek nekomunistične Kitajske je prepuščen samemu sebi in je le še vprašanje kratkega časa, ko bo tudi ta ostanek postal žrtev rdečega vrtinca. V Mali Aziji je stanje neznosno, napetost med arabskim svetom in Izraelci se ni zmanjšala. Perzija je na pragu revolucije in kaka ironija je to; Iranski šah je bil izigran, ker je sledil ameriški zunanji politiki in storil vse, kar je bilo všeč tej politiki. Komunisti sicer stoje v ozadju, toda jasno je že sedaj, da bodo sedanji kaos izrabili v svojo korist, in je samo še vprašanje časa, ko bo Perzija v rokah komunističnih mogotcev. Seveda vsega tega Zapad ne vidi; čuti le to, da bi mogel biti ekonomsko prizadet; in če je izguba mala, mu ni mar, če nov kompleks sveta pade pod diktaturo svetovnega proletariata.

Sfanje v Evropi tudi ni rožnato. Berlin, nekdanj cvetoče mesto, je razdeljen in tam ob velikem zidu, ki loči Zapadni Berlin od Vzhodnega, daje človeku vtis, da je na fronti. Tudi tu se človek nujno vpraša: Kako dolgo še?

V naši rodni domovini so komunisti nategnili svoje vajeti. Nič več ni znakov o tistem liberalnem komunizmu, o katerem je bilo toliko govora pred nekaj leti. Nekdanj homogena partija je razdeljena, podtalno kljuje svojo lastno strukturo. Nihče ne ve, kaj prinese jutrišnji dan, ko bo mogotec iz Kumrovcva odšel s pozorja. Vojska ima svoje načrte, raznorazne struje v partiji pa svoje. Stara garda Titovega kova se ruši in propada. Slovenski komunistični prvak-krvolok, šepavi Edvard Kardelj je mrtev. Med narodom samim, in to iz vrst partije vstajajo revolucionarji; sliši se o združenih opoziciji Srbov in Hrvatov (Slovenci niso na pozornici), narod pa zopet v strahu čaka, kaj mu prinese jutrišnji dan. O vsem tem bi kazalo mnogo več razpravljati, toda tu ni mesta za to.

Kaj pa mi? Zdi se, da le životarimo; premalo se zavedamo viharnosti, ki so pred nami, vedno manj je med nami udarne volje in celo zveze med nami so šibke. Mar smo res že tako onemogli, da smo se predali vsak svoji usodi in nam ni več mar, kaj se dogaja okoli nas in v naši domovini?

Ne tako, bratje! Dragi prijatelji, če kdaj, je sedaj čas, da se še tesneje združimo, saj imamo za to dovolj razlogov in tudi možnosti. Imamo svojo organizacijo, ki nas združuje; oklenimo se je in vsak po svojih močeh pomagajmo, da bo dvigala svoj bojni prapor in klic po združenju naših naporov. Čas je sedaj, da uresničimo zbor vseslovenskega zdomskega kongresa, ki bo Slovence v zdomstvu spravil vsaj na en skupni imenovalec v borbi za svobodo slovenskega naroda in v pravilno tolmačenje dogodkov, ki bodo nujno prišli in se odigrali v bližnji bodočnosti. Bratje, utrdimo naše medsebojne vezi in z domobranskim ponosom kot eden stopajmo na plan in izpolnjujmo obljubo, dano našim pobitim

bratom! Naš boj ni in ne bo končan, dokler Slovenski narod ne bo svoboden.

BOG — NAROD — DOMOVINA

NAŠI MRTVI

Duhovnik Dr. Rudolf Hanželič je po daljši bolezni preminul 19. marca 1979 v Córdobi v starosti 74 let.

Pokojni je bil znan javni delavec med Slovenci v Argentini, a prav posebno se je izkazal s svojo počitniško kolonijo v Córdobskih hribih, kjer je predvsem slovenski mladini nudil po nizki ceni letne počitnice.

Bil je član slovenskega Zavetišča Dr. Gregorija Rožmana.

Pokojnega javnega delavca prof. Dr. R. Hanželiča bomo ohranili v dobrem spominu.

Nepričakovano nas je zapustila dne 22. marca 1979 v Miramaru — Argentina **gdč. Roza Golob.**

Pri slovenskem pevskem zboru Gallus v Argentini je sodelovala ves čas. Njen prijeten alt nas bo vedno spominjal na njo, posebno v pesmih: „Pojdem v rute...“, „Oblekla bom črni gvant...“.

Bila je odločna protikomunistka, kar je še posebej dokazala, ko je pred leti obiskala Evropo in iz zavednosti ni šla v Slovenijo.

Klanjamo se njenemu spominu in izrekamo žalujočim naše sožalje.

R. S.

Nekaj zapiskov o položaju slovenskega jezika v domovini

„Zgodovina nam kaže, kako so nasilne revolucije v različnih narodih trgale vezi tradicionalnega državnega, socialnega ustroja, vere itd., a jezika se ni dotaknila nobena revolucija, ker jezik ne pozna drugega kakor evolucijo.“

Dr. Ivan Prijatelj, Borba za enakopravnost slovenskega jezika.

Povečana kulturna izmenjava z ostalimi jugoslovanskimi narodi, odbijanje na delo v tujino in splošen gospodarski razvoj v Sloveniji in ostali Jugoslaviji, so prinesli na dan tudi enega najbolj resnih vprašanj: vprašanje ohranitve slovenskega jezika. Na tem področju so možna le opazovanja preko časopisov in revij. To opazovanje pa je seveda potrjeno osebni nastrojenosti opazovalca in je zato največkrat skoraj nemogoče dobiti neko stvarno sliko položaja.

Navajamo vrsto primerov; vendar bi bilo mogoče trditi s precejšnjo mero gotovosti, da preti slovenskemu jeziku večja nevarnost od neke birokratske napihnjnosti, ki je uvedla celo vrsto tujk, kot pa od vpliva došlecev iz drugih republik. V resnici se čuti neko nenormalno nasprotje v jeziku, ki ga danes srečujemo na straneh slovenskih časopisov. Tako n. pr. bodo domala vsi člankarji pisali odnosno govorili, da je ta ali ona dobrina ljudem na voljo, kar je boljša slovenščina, kot pa „na razpolago“. Toda morda samo stolpec ali dva višje bo naslov članka oznanjal, da so „padalci desantirali...“.

Če se v Mariboru zbere komisija zdravnikov, da preuči izdelke prehrambene industrije, namenjene za sladkorno bolne, ali pa, če nek inženir preiskusi nek nov avtomobil in potem opiše rezultate, se temu ne pravi preizkušanje, temveč lepo po slovensko: testiranje. Podobnih primerov bi seveda lahko našli še več.

Jezikovno vprašanje pa je zanimivo še tudi zato, ker je težko reči, ali gre pri tem v resnici samo za skrb za lepoto in pristnost jezika, ali pa tiči za vsem tem še kaj več, namreč pokrajinska, nacionalna ali celo verska mržnja.

Da obstaja gotovo trenje med domačim prebivalstvom Slovenije in stalnimi ali priložnostnimi došleci iz južnih krajev, ne more biti nobenega dvoma.

Drugo vprašanje je, kako ugotoviti resnično stanje stvari in se prikopati do gotovih zaključkov, odnosno za zaključki do odločitev, kako naj bi se sedanje stanje izboljšalo in preprečilo zavlačevanje istega v bodočnosti.

Pri preučevanju tega vprašanja se človek znajde v podobnem položaju, kot v oni znani zgodbi slepci, ki so se znašli pred slonom in je vsak po svoje opisal, kakšen je.

Slon je kakor stena, je dejal tisti, ki je žival udaril po boku.

Ne, slon je kakor šotor, je trdil drugi, ki se je dokopal do ušes.

Oba se motita, je dejal tretji, slon je kakor drevo. Objemal je slonovo nogo.

Kako le, je dejal zadnji, saj ni dosti debelejši od kače, in vlekel žival za rep.

Politična pogojenost odnosno osebna politična preteklost človeka, ki razpravlja o tem vprašanju, zato igra nad vse važno vlogo pri tem, kako gieda na položaj v domovini, in ugotovitev, v koliki meri njegova politična preteklost vpliva na mnenje, ki si ga je ustvaril, je prva naloga vsakogar, ki se skuša tem vprašanjem približati in jih kritično ter kolikor mogoče stvarno oceniti.

Vprašanje politične preteklosti je seveda predvsem vprašanje, ki obstaja pri starejših ljudeh. Pri onih, ki so šli skozi revolucijo kot zreli ljudje ali vsaj kot mladeniči, zavedajoč se njenega pomena.

Pri mlajšem rodu to merilo odpade. Pod komunističnim režimom

vzgojena mladina ne pozna revolucije iz osebnega izkustva in uradni opisi njenega poteka so se ji priskutili, ali so ji vsaj priklicali tudi gotove dvome, ki jih gotovo še povečajo odmevi iz tujine, ali pa prikrito namigovanje ljudi iz najbližje okolice.

Dvom v svetost revolucije in v svetost njenih nosilcev pa nujno meče senco na splošno ocenjevanje položaja v Sloveniji in Jugoslaviji. Dejstvo, da je ta dvom mogoče zaslediti tako v slovenski kakor srbski in še predvsem v hrvaški mladini, sili te razočarance ali dvomljivce v neko skupnost, ki ji ni več do nekega razglabljanja ali premišljevanja o individualni usodi človeka ali naroda, temveč se izraža predvsem v nasprotovanju režimu in partiji. In ta je ena in ista v Beogradu, Zagrebu in Ljubljani.

Kljub temu je med mlajšim rodом dovolj ljudi, ki so nadpovprečno razgledani in zmožni opaziti vse drobne, namerne ali nenamerne incidente, iz katerih bi bilo mogoče sestaviti splošno sliko položaja slovenskega človeka v domovini, nevarnosti, ki preti ali ne preti njemu kot takemu, kot narodu in kot jezikovni in kulturni enoti.

O položaju slovenskega jezika in njegovega razvoja so nedavno razpravljali tudi slovenski časniki. O tem piše „DELO“ (26. nov. 1978.) tudi naslednje:

Vpliv srbohrvaščine

Politični jezik doživlja z razvojem nenehne spremembe. Nekatera poimenovanja opušča, ker niso več potrebna, na njihovo mesto prihajajo novi izrazi, ki naj prikažejo novo stopnjo v družbenih odnosih. V zadnjem času je treba opozoriti na pomembne spremembe v razvoju naše socialistične samoupravne družbe, izražene z novo ustavo in zakonom o združenem delu.

Podrobnejša preučitev delnih sestavkov slovenskega jezika (strokovnega, znanstvenega, publicističnega), ki se uporablja na političnem področju, kaže čezmeren vpliv srbohrvaškega jezika. Pojav je razložljiv na več ravneh, na politični, upravnopravni, komunikacijski, migracijski itd. Od NOB sem je enakopravnost nacionalnih jezikov zagotovljena (srbohrvaščina je bila omejena predvsem na komunikacijo v vojski), toda jezik političnega življenja v zveznem glavnem mestu, v katerem so pretežno formulirani tudi zvezni dokumenti (to prakso obravnavamo v zaglavju o upravnem jeziku, sodstvu in zakonodaji), je vplival tudi na slovensko jezikovno prakso v političnem življenju. Ker se Slovenci naučimo srbohrvaškega jezika po večini praktično, nismo pa preveč večji niti jezikovnega sestava svojega jezika, prihaja ob pogostih stikih do prevzemanja avtomatizmov in do tega, da marsikdo svojih predstav sploh ne zna več povedati po slovensko. Dodati je treba še znani dejavnik emocionalnega učinkovanja tuje besede: uporabniku se zdi privzeta tuja beseda učinkovitejša od domačega izraza. Zgled za to je govornica nekaterih Slovencev,

ki so dlje časa živeli bodisi zunaj našega jezikovnega prostora bodisi v JLA. Stopnja srbohrvaškega vpliva je seveda odvisna od jezikovne zaveščenosti slovenskega jezika: veliko zlasti srednje generacije med obema vojnama ni bilo deležno šolanja v slovenskem jeziku, predvsem na Primorskem. Sociolingvistično je mogoče pojav razlagati tako, da je jezikovna praksa v drugem jeziku izpodrinila pomensko enoto (besedo ali zvezo) prvega jezika ali pa pripeljala do križanja pomenov. Politična misel, ki jo izrazimo s takim jezikom, je seveda okorno formulirana in zlasti poslušalec pri sprejemanju „prevaja“.

V slovenskem političnem jeziku je veliko leksikalnih in skladenjskih srbohrvatizmov, ki jih bo treba zavestno odpravljati. Za večino teh izrazov obstajajo zadovoljivi in pomensko polni slovenski izrazi in zveze, slovenski jezik pa ima tudi izrazne možnosti, ki jih srbohrvaščina zmeraj nima (Primer: slovenščina lahko tvori zloženko delojemalec, ta pojem pa srbohrvaščina opisuje — pri tem ni pomembno, da gre v slovenščini za prevod). Prav zato meje slovenskega političnega jezika ne morejo biti začrtane z mejami srbohrvaških možnosti. Seveda pa se jezika v marsičem tudi ujemata in prevajanje nas obogati za marsikatero pomensko novost. Za vzorec naštejemo nekaj primerov verjetnih srbokroatizmov: v kolikor (slov. Kolikor, če) edinica (enota), zaključek (sklep, stališče), doprinos (prispevek), borba (boj), porast (rast), pomagati kaj (podpirati kaj), značaj (narava, vloga ali pomen), ojačati (okrepiti), pritožba s strani občinske konference, deliti mnenje s kom (strinjati se s kom, biti enakega mnenja), vložiti napor, zalagati se (prizadevati si), premostiti jez (premagati nasprotna stališča) ipd. Vsi našteti primeri niso enakovredni, njih pregled zgovorno kaže, kako načenjajo privzeti izrazi sestav slovenskega jezika zlasti ob navidezni podobnosti. V skladnji je plod tega vpliva čezmerna raba predmetnih ali namernih da-stavkov; zavzemali so se, da se zakon uresniči, namesto krajše predložene samostalniške zveze; pogosto so neslovenske vezave, ki nastajajo z dobczednim prevajanjem: previdni moramo biti na poskuse (= ob poskusih). Marsikdaj gre že za slab in knjižno nepravilen srbohrvaški izraz ali zvezo, kar seveda ob presajanju še bolj prizadeva polnost predstave, ki naj bi ji omogočila slovenski pojem ali besedna zveza.

(Iz poročila skupine za preučevanje slovenskega jezika v političnem življenju, v zakonodaji, pravu in sodstvu.) —

Skrb za jezik pa se mra seveda začeti pri temeljih, se pravi pri slovnici, iz katere se uči mladina. Najnovejša slovenska slovnica datira iz leta 1964, pa je po mnenju vsaj enega strokovnjaka pomanjkljiva prav v sami osnovi.

O tem se je razvila raztegnjena polemika, med katero je prof. Rado Bordon zapisal tudi naslednje značilne misli (Delo — 26. nov. 1978.):

Na moji knjižni polici je najmanj za tri dolžinske metre raznih slovnice in jezikoslovnih učbenikov (tudi za osnovne in srednje šole) v tujih

jezikih. In ko listam po njih, sem spet začuden. Celó veliki narodi, ki se jim (vsaj ne tako kot Slovencem) ni bati za narodni obstoj, si prizadevajo, da bi v učbenikih za svoj mladi rod razgrnili tudi ob slovničnih zgledih čim širši in popolnejši pregled o sebi, o svoji preteklosti in veličini (rajsi: bo upravičena ali ne), o svoji kulturi in še posebej o svoji književnosti ter njenih pomembnih predstavnikih, pa o mislecih, znanstvenikih itd. Prizadevajo si, da bi ob pouku materinščine opozorili šolarje hkrati na razvoj, dosežke in mesto njihovega naroda v človeški družini. Francozi so n. pr. ponosni na svojo Devico Orleansko, na neštete svoje Ludvike, na svojo revolucijo (zato navajajo celó odlomke iz marseljeze), na Napoleona, na svoje odporiško gibanje in celó na De Gaullea. Angleži opevajo svojo magno carto libertatum, svoje kralje in kraljice, Robina Hooda, svojo viktorijansko dobo, svoje vojskovodje, bitki pri Waterlooju in Trafalgarju, svojega Cromwella, Disraelija in tudi Churchilla. (Sledi)

DAROVALI SO

Za zavetišče:	v pesih:	Bavdaž Alojzij	5.000
Naab Juan	500.000	Makovec Ivan	1.500
Jagodić Florjan	3.000	Tome Valentin	5.000
N. N., Argentina	5.000	Breljih Janez	1.000
Mikuž Olga	5.000	Mehle Ivan	5.000
Bavdaž Alojzij	5.000		
Slavič Franc	10.000	v dolarjih:	
Japelj Anton	3.000	Vindergar John, USA	3
Tomažević Lovro	8.800	Lovko Frank	3
Tomažević Franc	8.800	Končar Cvetko	3
Skalovnik Maks	3.800	Zajec Milan	4
Dolenc Vencelj	8.800	Pristav Anton	2
Breljih Janez	4.000	Hočevnar Matevž	2
Tome Valentin	10.000	Zupančič Hinko	2
		Černe Milan	2
Leskovec Alojzij	10.000	Strle Tone	2
V spomin na pok. teto Francko		Medved Ana Sr.	3
Logar umrlo v domovini:		Kolarič Rudi	2
Žerovnik Jože	10.000	Arko Jože	3
V spomin na pok. Rožo Golob:		Jeretina Mihael	10
Inž. Matičič — družina ...	10.000	Pust Milko	5
		N. N.	25
Tiskovni sklad Tabor:		Končar Cvetko	3
	v pesih:	Urankar Frank	5
Dolenc Vencelj	5.000	Longar Albin	2
N. N., Argentina	5.000	Mrak Stanko	12

V S E B I N A

Un pedido ardiente del Santo Padre	81
Izpolnimo svojo dolžnost!	82
Usodni dnevi — usodni koraki	85
Smeri in skupine v sodobni slovenski Cerkvi (eg)	92
Rev. Jože Guštin — 60-letnik (soborec)	96
SS-divizija „Jadransko Primorje“ (dr. Stanko Kociper)	98
Naši možje	104
Naše žene	105
Krvnik slovenskega naroda je preminul	105
Edvard Kardelj je končal (Ivan Andrejčič)	106
Iz društev	122
Naši mrtvi	125
Nekaj zapiskov o položaju slovenskega jezika v domovini (R. S.)	125
Darovali so	III

